

Taxa postală
plătite în num.
No. 224713-922

Szerkesztőség
és kiadóhivatal:
Cluj, Str. Barón L. Pop 16.
Telefon: 3-77. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lei. Kül-
földre: Havonta 2, negyedévre 6,
félévre 12, egészévre 20 dollar. Hír-
adatok díjazásáért. Az „UJ KELET” az erdélyi és bányászati
szolidaritás egyetlen napilapja. Cik-
keink utánnomását csak a for-
rás megjelölésével engedjük meg.

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Arca 3 lei

Péntek, 1934 augusztus 31.

5694. EV ELUL 20 XVII. EV. 196. SZÁM.

Szovátán háromezer delegátus ünne- pélyesen Maniu programja és a teljes alkotmányosság mellett foglalt állást

Deleu Victor elnökölt a gyűlésen, aki a párt vezetőségét tette felelőssé, hogy a Dumitrescu és a Skoda-ügyben nem lépett fel elég erélyesen a pártegység megvédése érdekében. A nagygyűlés szónokai az oligarchikus erőket, az okkult erőket, az ostromállapotot és a cenzurát támadták

A nemzeti parasztpárt szeptember 8-iki ülése el fogja rendelni a Maniugárdák felosztatását?

Szovata Szovata, augusztus 30. (Az Uj Kelet kiküldött tudósítójának telefonjelentése.) Már tegnap olyan óriási tömegek érkeztek Szovátára, amelyenre erre a kies fürdőhely leglátogatottabb periódusában sem volt példa. Óráról-órára ontották a vonatok, autóbuszok és magánautók az emberek százait, kik ezuttal nem azért jöttek Szovátára, hogy a Medve-tó hullámaiban keressenek enyhülést a melegre, hanem hogy tanúi és részesei legyenek annak az akciónak, amely az úgynevezett maniuista politikának és még inkább alkotmányjogi koncepciónak a zászlóját akarja kibontani.

Nemcsak Erdélyből, hanem a régi királyságból is százával jöttek a delegátusok. Iasi, Román, Prahova és Covurlui nemzeti-parasztpárti szervezeteinek egész vezetősége testületileg vett részt a kongresszuson. Az erdélyi huszonhárom megyéből 13 megyének nemzeti-parasztpárti elnöke, tíz megyének pedig vagy az elnöke, vagy más fontosabb megbízottja jelent meg az összejövetelen. Kolozsvárról 55 delegátus, köztük Moldovan Valér, Pop Ionel, Porotiu Bálint, Nemes Simion, Biau Cornel és Pop Ioan. Gyulafehérvárról 70, Szatmárról 25, Szébenből 35 delegátus van jelen. Számos megyéből, amely Vaída kerülete, a Vaída által elmozdított megyei vezetőség Micsa Liviuszal az élén teljes számban itt van Szovátán.

A maniuista politika zászló-bontása

Zsuffolt teremben, paitanásig feszült atmoszférában d. u. két órakor nyitotta meg a szovátai nagygyűlést, vagy amint a maniuisták azt nevezték, a „szabot”. Deleu Victor volt kolozsvári polgármester, Moldovan Valer és Boieru nyug. tábornok mellette az elnöki asztalnál. Amint Deleu felemelkedik székéről, Lazar Illés intonálására a terem közönsége a himnusz énekli, majd percekig éltetik Maniu Gyulát.

A pártegység megbontásának veszélye

Deleu azzal kezdi beszédét, hogy ezt a gyűlést voltaképpen a párt vezetőségének kellett volna megnyitnia, a vezetőség azonban nem volt erre alkalmas. Bár a gyűlésnek tartományi jellege van, annak határozatai ki fognak terjedni az egész országra, ezért hívták meg a többi tartományokból azokat, akik Maniu politikája híveinek vallják magukat.

— A nemzeti parasztpárt egysége — mondotta Deleu — veszélyben forog. Ez a veszély először egy esendőtábornok és egy rendőrprefektus körül kiborított konfliktusban nyilvánkozott meg. A pártegységét veszélyeztette a Skoda-ügy is, amelynek intrikáit Maniu méltóságjeljes magatartása hiúsította meg.

A pártevezetőség azonban nem szállt kellő eréllyel síkra az intrikák megü-

sítása érdekében. Közbeiktatások: Le Tileavall!

A szavátai nagygyűlés programja

Deleu Victor ezután a szovátai nagygyűlés programját szegzei le.

1. Aktuális politikai problémák.
2. A Maniu-ügy.
3. A párt újjászervezése.
4. A párt purifikálása.

Deleu nagy tapsal fogadott beszéde után Boieru tábornok üdvözlő a nagygyűlést és esetleli lelkes szavakkal Maniu érdemeit, majd Popa Augustin emelkedik szólasra, aki nagy politikai expozét tart.

A párt „árulói”

— Egész Erdélyben nagy visszhangja van a mai szovátai összejövetelnek. — mondja. —

Min-

A szovátai nagygyűlés Maniu politikája mellett áll

A Maniu kérdéssről szóló expozét Moldovan Valér tartotta meg, aki részletesen fejtekte ki Maniunak történelmi szerepét Nagyrománia megteremtésében, vázolta a Maniu kérdés egész komplexumát és ismertette Maniu alkotmányjogi állás pontját ugyanakkor élesen tiltakozott Maniu nevében ama beállítás ellen, hogy köztársasági érzelmi volna. Majd azokra a megaláztatásokra mutatott rá, amelyek Maniut

Végül az abszolutizmus ellen beszél, melynek első etáppja a liberális kormány amelynek a következményei még egyelőre beáthatatlanok. Majd a következő öt pontot terjeszti elő.

A gyűlés öt pontja

1. A nagygyűlés köszönetet szavaz Filippesunak a bukaresti bankett megrendezéséért.
2. A nagygyűlés értesíti Maniut, hogy törhetetlenül az ő programja alapján áll.

Popovici Mihály utolsó békítési kísérletei

Politikai körökben még változatlan érdeklődéssel figyelik Popovici Mihályt, Vaída és Maniu között folyó közvetítő tárgyalásait. Popovici ma Bukarestbe érkezett, ahol hosszas megbeszélést folytatott Maniuvall. A tárgyalás éjjel két óráig tartott. A volt pénzügyminiszter ezután Eforiába utazott, ahol a pártevezetőség informálja a tárgyalások eredményeiről. Popovici a lapjelentések szerint tájékoztatta Maniut a Vaídával Glodeni-ben folytatott megbeszélésekről is. Szombaton Popovici visszatér Bukarestbe.

A nemzeti parasztpárt vezetőségében kialakult felfogás szerint, ha Popovici Mihály békítő akciója sikerrel járna, leg-
alább is az erdélyi szervezettek belső békéjének helyreállítása tekintetében, úgy össze lehetne hívni az erdélyi tartományi

den pártban vannak árulók és így a nemzeti parasztpártban is, akik felsőbb kegyért megalázkodnak.

E szavaknál a teremben újra Tileát abeugolják.

A cenzura és az ostromállapot ellen

Ezután a cenzura és az ostromállapot ellen beszél és kifejti, hogy cenzurára semmi szükség sincsen, majd azt fejtegeti, hogy a román nép, amelyre az ostromállapot bilincseket rakják, semmi féle forradalmi akciót sem készít elő.

— Szükség van arra — mondja —, hogy a bizalom visszatérjen, a bizalmat azonban csak egy nemzeti parasztpárti kormány szilárdíthatja meg.

Pop Romulus volt nagyváradi képviselő a tisztviselők kérdéséről beszél és felkéri a nagygyűlést, tegye magáévá a liberális párt által kidobott tisztviselők ügyét, a párt ügyvédei pedig arra szólítja fel, legyen jogvédelemmel lássák el a kismizett tisztviselőket.

3. Ha meg is érti Maniu ideiglenes visszavonulását, reményét fejezi ki, hogy vissza fog térni a közéletbe és el fogja foglalni a nemzeti parasztpárt elnöki székét.

4. Teljes erővel elítéli a Maniu ellenes kampányt.

5. A tökéletes alkotmányosság alapján áll.

Ezután dr. Ioan Pallade, az ifju generáció nevében fejtekte ki a párt ifjúságának töretlen maniuista programját, majd Adonis Popov, volt kolozsvári luptista képviselő beszél, aki kikel azok ellen a luptisták ellen, akik a fuziót nem akarták végrehajtani. Szavait azzal fejezte be, hogy csak a párt ellenségei terjesztik azt, hogy a nemzeti parasztpárt centrális problémája a Maniu-Vaída-kérdés volna. A Maniu és Vaída kérdés voltaképpen nem létezik, csak metódusbeli és taktikai különbségek vannak.

Miért kell a zsidó világkongresszus?

A genfi zsidó világkonferencia záróülésén dr. Mayer Ebner, a kiváló esernovici zsidó publicista nagyhatású beszédet tartott. Mayer Ebner a romániai zsidóság képviseletében szólalt fel és ezeket mondotta:

Egy országból jövök, amely mai hatalmi állapotát a világháborúnak köszönhetné és amely négy államhoz tartozó országreszeket egyesített felbontatlan egységben. Romániából jövök ahol négy különböző kulturkörhöz tartozó zsidóság lelki egységbe fonódva, egyetlen politikai közösségben, a zsidó nemzeti birodalmi pártban találkoztott. Ez a párt a parlamenti választások alkalmával ismételtlen beigazolta, hogy hivatva van a román zsidóság képviseletére. Van szerencsém Nagyrománia népi érzelmi zsidóságának nevében beszélni. A zsidó világkongresszus gondolata nálunk is visszhangra talált, elsősorban azért, mert a népi együvértőzandóság gondolatát minden zsidó szív örömmel közzönti és mert élénkben lobog bennük a vágy, hogy a világon széjjelszóródott zsidó nép olyan közösségben egyesüljön, amely túl az ország határok választófalain, egy magasabb népi közösségben egyesüljön. Ez a gondolat és ez a vágyakozás ősi érzés bennünk, zsidókban. Amióta megjelentünk a történelem színpadán, mindig is ez volt a kívánságunk. Csalókat és óhaj, mely ha időnkint el is halkult a népben, de soha ki nem pusztult.

A világ legutóbbi eseményei megismosították ezt a gondolatot. Az egységre való törekvés vágya fokozódott bennünk, mert kiderült, hogy a civilizált emberiségnek nagyrésze ma éppúgy, mint valaha a római-heggyen világuralom idején, bennünk egy sajátos nemzeti és vallási elemet lát, amely a körüöttünk lévő népekben barátságatlan érzéseket okoz. Ezek az érzelmek pedig az újabb időben különösen társadalmi téren, de államtörvények útján is kímélyültek ellenünk. Az ellenséges rendelkezések védelmére szorítanak bennünket.

Mint ahogy pedig a zsidóság ősi irodalmi apológiája sziszifuszi munkának bizonyult, a zsidó világkongresszus, véleményem szerint, az eddigi módszereknél sokkal alkalmasabb politikai eszköz lenne a védelemre. Felismertük, hogy a mi — fájdalom gyakran szükséges — felszólalásainkat és tiltakozásainkat a világ lelkiismeretéhez és a Népszövetség államfőljöti közösségéhez nem engedhetjük át egyes csoportoknak. Nem azért, mintha e csoportok nélkülöznek az általános legitimitációt, hanem mert vannak országok, mint például Németország, amelynek szorongatott zsidósága állami terror miatt képtelen szavát felemelni.

Ez a zsidóság a maga szorongatott helyzetében a jogtiprás és megalázás olyan poklán megy keresztül, amikről mi nem is értesülhetünk. Amiről azonban tudunk, azt nyilvánosságra kell hoznunk, hogy a zsidó segélyforrások és a világ lelkiismerete révén segítségére legyünk elnyomott testvéreinknek akiknek nagy hányada kénytelen volt száműzetésbe menni és irózatossá vergődések között gondol a jövőre. De súlyos egzisztenciális és morális helyzetben maradt az a zsidóság is, amely Németországban él ma, amikor a birodalom benső bajait még mindig rá hárítják. Újabb megszorításokkal és a gaz-

ésági életből való kizárással teszik lehetetlenné ottmaradásukat.

A világgkongresszus tehát legyen az összes zsidók törvényes szószólója. A világ fóruma, melyhez fordulunk, tudja meg, hogy a zsidó világgkongresszus kinyilatkozásából a zsidó nép hangja szól. Vagyis ama zsidó tömegek hangja melyek nemcsak a multal való történeti kontinuitást ismeri, hanem a mával való élő nemzeti kapcsolatot. Az államiilag megszervezett nemzetek meg fogják érteni a zsidó világgkongresszus eszméjét, mert hiszen az utóbbi időkben ők is ideális kapcsolatokat keresnek külföldi néptestvéreikhez. Elég talán, ha rámutatunk ebben a vonatkozásban a külföldi lengyelek kongresszusaira, amelyeknek célja megteremteni a lengyelek világszövetségét. Hasonló törekvéseket látunk Csehszlovákiában és más országokban. A népek az államhatárokon túl is egyesülni akarnak a maguk sajátos kultúrájában és bizonyára egy magasabb emberiség felé való törekvésük diktálja ezt. Nekünk zsidóknak, fokozottan van erre szükségünk, ma talán inkább, mint valaha.

A zsidó világgkongresszus, véleményem szerint korunk szellemének egyik alkotása és a zsidó világgkongresszus nemzeti szükségesség a zsidó nép számára. A kongresszus tud foglalkozni a kulturális közösség érdekében mert fájdalom, a mi népünkkel más a helyzet. A zsidó nép problémája a lét és nemléte és nekünk Palesztinán kívüli életünkben is olyan életlehetőségeket kell teremtenünk, amely fennmaradásunkat biztosíthatja.

A zsidó szolidaritás gondolatát kell hogy állandó valósággá és áldást hozó tényré alakítsuk. Nemcsak a megpróbáltatás súlyos napjaiban mutassunk szolidaritást, hanem minden időben. Adjunk a világ zsidóságának eszmei jelentőségű centrumot azzal, hogy a zsidó világgkongresszust — hasonlóan a cionista kongresszusokhoz — a zsidó nép állandó intézményévé alakítsuk. Nekünk kell egy fórum, amely bajainkban helytáll és amely békés időkben olyan fejlődési lehetőségeket biztosít, amelyek megfeleljenek népiünk sajátosságainak, erkölcsének és méltóságának.

Az őszi idényre a legtarisabb, legizlesebb, leggazdaságosabb viselet a

DOMBRIA

fele hamespun-szövetből készült ruha. Nézze meg haladéktalanul a „Dombria” szöveteket!

CLUJ, Str. Bratianu 51.

Ugyanitt jól jövedelmező fonó gépek átvételére alkalmas vevő kerestetik.

JÓ könyvek

A mai regényirodalom legjava termése elsőrangú kiállításban.

Egy-egy kötet 3-400 oldal.

I. sorozat:

1. Sinclair: Szegény leány pénz keres
2. Carlisle: Vér a véremlől
- 3-4. Feuchtwanger: A zsidó háboru
5. Traven: Aranyások
6. Roesmann: Pischbein élni akar
7. Trenker: A hegyek hóse
8. Ostenson: Előjáték a szerelemhez
9. Huxley: Szép új világ
10. Szép Ernő: Dalidallj dal

II. sorozat. Füuve 45, kötve 72 lej

1. Matraux: Hódítók
2. Traven: Gyapotszedők

LEPAGE-nál
CLUJ

Postán utánvétellel portóval. Beküldve portómentesen. Kérjen ingyen jegyzéket!

SELECT MOZGÓ Ma este 9 órákor ünneppélyes megnyitó. Bemutatásra kerül:

Vágyak rímusa

Pompás rendezésű, rendkívül elegáns film, főszerzőkben: JOAN CRAWFORD, CLARK GABLE, FRANCHOT TONE.

Műsoron kívül a legújabb Sily Symphonie.

A zsidó iskola problémái

Irta: Gábel Sándor

Az iskoláév kezdetével előtérbe kerül az erdélyi zsidóság minden esztendőben önmagába visszatérő, súlyos közproblémája, az iskolakérdés. Egyike azon kérdéskomplexumoknak, amely még mindig rendezésre, végleges, mindenkit megnyugtató megoldásra vár. Minden zsidó szülő aggódva néz a jövő elé, hogyan fogja tudni a mértani pontossággal visszatérő súlyos iskolagondokat a közelgő iskoláévben legyőzni, mert tavaly még ment valahogy, de hogy most mi fog következni, milyen újabb tortúrákon kell átessen, milyen újabb lehetetlen rendeletek keserítik meg az amúgy is idegileg kőkészített szülő életét, annak csak a jó Isten a megmondhatója.

Iskoláink léte ellen törnek külső és belső ellenségek egyaránt, egyforma hevesseggel ostromolják azt a várat, amit a zsidó iskola jelent.

Téves azt gondolni, hogy az iskola, kérdés csak egyes zsidó kategóriák problémája. Minden gondolkodó zsidót kell érdekeljen az, hogy az új generációnak elegendő és középiskolai oktatásával tulajdonképpen mi is lesz, ha így haladunk. Általános zsidó szempontból tekintve megbocsáthatatlan vétek e kérdés felett átsiklani még akkor is, ha az erre hivatalos szervek az ort. központ iroda és ma már maguk a hitközségek is könnyel, müen, érthetetlen és megmagyarázhatatlan oportünizmusból, végzetes rövidlátással nem foglalkoznak. A központi iroda, amely minden apró-cseprő hitközségi veszekedéssel nagy intenzitással foglalkozik, nem hallatta szavát a nagyváradi kulturbotrányban, nem érdekelte, hogy az ortodox zsidó iskola tanárait kényszerítienj akarta egy hivatalos állami közeg, a közoktatásügyi miniszter megbízottja, a szombaton való írásra. Öszintén szólva nem is látjuk kompetensnek a központi irodát iskolakérdésekben való állásfoglalásra, mert abban sok köszönet ugyszem lehetne. A központi iroda a ráerőszakolt mentalitásánál fogva alkalmatlanná vált erre. Valószínűleg nincs is szándékában ilyesmire, mert az csak kímélyitene az ellentéteket az erdélyi ortodoxában.

Szomorúan kell tapasztalunk azt, hogy a mai nagy vallásos felbuzdulásban rosszul értelmezett, szándékosan félremagyarázott skrupulózitáshól számos erdélyi hitközség, minden józan előrelátást félretéve, spontán feladta elegendő iskoláját. Az ilyen veszedelmes jogfeladásnál persze az anyagiakra hivatkoznak, de arra is van példa, hogy az iskolafeladást úgy alátájkák a zsidó közvélemény elé, mint a vallás, elmélyülés beszédes bizonyítékát. Ez a mai erdélyi ort. zsidóság igazán ártétegződésének hü tükröképe. Ez a retrográd kultúrát az, amelynek jelentőségét a jövő generáció fogja fel fogni tudni.

Nem tudjuk eléggé hangsúlyozni, hogy az iskolakérdés nem sülyesztható le a kísérlet; nyul szerepére, még akkor sem, ha abból rosszindulatú, bornirt félre magyarázások, vallási kérdést csinálnak. Ha a ma lábrakapott iskolaellenes irányzat szélesebb körben győzedelmeskedik, könnyen elérhetjük azt, hogy a gyakorlati kenyérkereső pályákat is el fogják özömleni a zsidó analfabéták. Nem is szólva arról, hogy egyszerű intellektuálisnak, akik méltók a zsidó közönség bizalmára, egyszerűen megszűnnek létezni. Szomorú kortörténet, hogy intelligensebb elemek, akik maguk is iskolákat végeztek, behódolnak az iskolaellenes frontnak, nemgondolván a jövő generációnak esetleg még nagyobb egzisztenciális nehézségeire, mert kiesnyes egoizmusuknak megfelel a mai hangulat, a kiadott hamis jelző, hogy mindenhol takarékoskodni kell, minden igényt leépíteni, mert a zsidóság szegény, a hitközség lerongyolódott, teherbírása a minimálisra redukálódott. Persze, mi sem hátráltatja őket abban, hogy ugyanakkor tüzeteket költsenek haszontalan veszekedésekre, dín törákra, mert erre jut csak iskolára nem. Jelmező a mai iskolaellenes hangulatra, amely az egész erdélyi zsidóságot megfertőzte, hogy a legutóbb Nagyváradon lejátszódott kulturbotrány alkalmával, amedőn a vizsgázató bizottság elnöke azt követelte az ort. zsidó gimnázium tanáraitól, hogy szombaton írjanak, ezzel kapcsolatosan sokaknak volt az óhajuk, hogy a miniszterum zárja be az iskolákat. A zsidótan, nemtelen és kulturátlan gondolkodás egészen idáig fajult. Elretentő példaképpen közöljük ezt az elferdült, abnormális gondolkodást, hogy a veszedelem nagyságát kellő időben felismerjék azok, akket hamis vallási szövegekkel megtéveszteni lehet. Ha egy zsidó iskola vallási szelleme nem megfelelő, ám tessék azon javítani, ez ellen senkinek sem lehet kifogása, de a fűrésztövízzel együtt a gyermeket is kiönteni, ezt csak megbomlott agyu ember teheti.

Megdöbbenő álokoskodásokat hallani az iskolák és speciálisan a zsidó iskolák

ellen. Az a réteg, amely évtizedeken át hivatva volt vezetni a kulturortodoxiát, amelynek zászlaján a Tóra im derech, ereez van felírva, ma nagyrészen távol áll a hitközségek vezetésétől, mert hol az idők mostohasága, hol a terror nagysága ezt így kívánta. Ott, ahol a hitközségek vezetőségéből a kuturembereket száműzték vagy ott, ahol a vezetőknek a zsidó iskola nem direkt szívügye, az iskoláügy biztos és szervezett elgáncsolásnak van kitéve. Sajnos, nem minden hitközség képes iskolát fenntartani, holott ma sokkal nagyobb jelentőséggel bír a zsidó iskola, mint régen. Amíg meglévő, felszázados multaj bíró zsidó iskolák elsorvasztása megbocsáthatatlan vétek és akik elhazárdírozzák a zsidó tanintézeteket, a történelmi felelősség teljes súlyát fogják érezni.

Az iskolákat fenntartó hitközségek gondolják jól meg, mit cselekszenek a zsidó iskolával. Az iskola, mint általában a gyermeknevelés minden eszköze, áldozatot és áldozatok egész sorozatát követel és ki merészeli megtagadni áldozat, készségét éppen a gyermekeiktől? Aki a zsidó iskolával packázik, az egész jövő generáció ellensége, annak nincs helye egy zsidó hitközség vezetőségében. A zsidó iskola külső ellenségeivel, valahogy csak végezni fog, belső ellenségeit könyörtelenül ki kell puszítani a zsidó közéletből. Az áldozatoktól ma visszariadni: egyenlő az általunk dicső emlékü apáink drága örökségének könnyelmű elherdálásával. Értelmére kell adni mindenkinek, akít illet, hogy a zsidó iskola ellensége a zsidó jövő ellensége és az egész zsidóság megromlására munkálkodik. A tizenkettedik órája ütött annak, hogy a Tóra im derechereez híve össze fogjanak a zsidó iskolák megmentésére.

Elkerülhetetlennek látszik az amerikai textilipari munkások sztrájkja

Newyork, augusztus 30. A textilipari munkások sztrájkja elkerülhetetlennek látszik, miután a munkaadók szövetsége elhatározta, hogy nem tárgyal a sztrájkhoz csatlakozott szindikátusok vezetőivel. A sztrájkbizottság vezetője bármely pillanatban készen áll a munka megszüntetésére vonatkozó rendelet szétküldésére.

A nemzetközi szakszervezeti szövetség elutasította a kommunisták antifasiszta egységfront alakítására tett javaslatát

London, augusztus 30. A nemzetközi szakszervezeti szövetség tanácsa visszautasította azt a kommunista javaslatot, hogy úgynevezett egységes antifasiszta frontot alakítsanak. A szövetség elhatározta, hogy felhívást intéz a munkásokhoz, amelyben felhívja őket a csatlakozásra, kifejezve egyúttal azt a meggyőződését is, hogy a kommunista szindikátusokat rövidesen fel fogják oszlatni.

Létrejött a Balti-államok „együtműködési és egyetértési” egyezménye

Befejezte tanácskozásait a Balti-államok képviselőinek konferenciája

Riga, augusztus 30. A Balti-államok képviselőinek konferenciája tegnap este befejezte tanácskozásait egy „együtműködési és egyetértési” egyezmény parafálásával. Az egyezményt a napokban az illető kormányok elé terjesztik elfogadás végett. Az egyezmény időnkénti konferenciát állapít meg a három állam külügyminiszterei között, külpolitikájuk összeegyeztetése végett. Ez az összeegyeztetés azonban nem vonatkozik az egyes országok különleges ügyeire. Az egyezmény megállapítja az aláíró államok diplomáciai és konzulárius képviselőinek együttműködését is és azt a kötelezettséget, hogy egymás tudomására hozzák a jövőben más országokkal kötött szövetségeiket.

Párizs, augusztus 30. A Temps heves támadást intéz Németországnak a Balti-államokkal szembeni politikája ellen. A lap azt hangoztatja, hogy a németeknek a balti utóállamok felé kell elsősorban kimutatniok békekedzségüket s azt, hogy nem irányul arra a törekvésük, hogy rátegyék a kezüket ezekre a területekre. A szövjet jól látta a német politika veszélyét, amikor felajánlotta, hogy kölcsönösen proklamálják a Balti-államok teljes szuverenitását és területi sérthetetlenségét, de a németek nem voltak hajlandók egyszerű garancia-jegyzőkönyvet aláírni.

Megjelent!

Rejteneles Adolf

tragikomikus eposza, illedelmes jambusokban, kellemetes rövidséggel, melyben meggyon énekelve a braunaj mázolólegény csodálatos pályafutása — a létra alsó fokától a kancellári székig.

Zsidóknak föltöttebb javallva írta:

Salamon László

Egyszerre fog sirni és nevetni rajta!

Azonnal rendelje meg az Uj Kelet könyvostálya utján. Ára 20 lej és portó.

PÉNTEK

Csen

BUCUR

trus 30.

pával ujr

karestben

na kapitá

noka volt

nap vélet

mitingre.

fel. A lég

képezték,

kell csap

Hubert

na század

nézi Bras

a miting

löje, Pope

Hubert a

fogadták,

egyike vo

jelesebb s

Amikor

pán, a fő

és az ő s

radt a gép

ceg fájdu

rohart je

re. Az em

kiváncsi k

senkitem

herceget,

nak az e

kötelesegi

ököllel, ab

Idősebb

végig a sz

jajveszke

tisztek kö

— Ma

kollegám,

előtt husz

Bukarestb

— Blerj

— Igen.

nek tünt.

Mindny

Ha ez igaz

égitettek

jelezték B

megérkezé

vonaton é

amelyben

hinni az e

rabokra sz

szárnyak,

szárnyai,

katonatisz

csodát mu

lőgépet.

Kocsik,

tizezrei in

senyterre,

teltek. Bu

háromnegy

dára, a re

cek, közle

időpont. A

hol semmi

A löverse

e a száze

— Sarla

pülni! Csu

Nagy lé

len, aki be

meg forr.

egy asztal

propellert

peller elő

vetkező va

Abegoly

De végül

zónséget

a követke

A követl

kiváncsiak

hangok ha

agyonverit

már véglet

váratlan le

sége és gy

het szó sze

Erzsébet k

a trónörök

Mária her

olyasféle.

Bleriot Bukarestben

Csendes visszaemlékezés Hubert kapitány temetésén a 26 éves eufordulóról, Bleriot bukaresti repüléséről

BUCURESTI-BUKAREST, augusztus 30. (Az Uj Kelet tud.) Nagy pompával újra repülőtiszteletet temettünk Bukarestben. Hubert kapitány, aki Papan kapitánnyal együtt a bob világbajnoka volt. Brassóban lezuhant. Vasárnap véletlenül érkezett oda, a repülőmíttingre. Apró gömböket eresztettek fel. A léggömbökék az ellenséget jelképezték, melyre a repülőgépek lekell csapnia, mint hélium a galambra.

Hubert kapitány barátjának, Papan századosnak mutatványait is végignézi Brassóban. Kiderült közben, hogy a mítting programjának egyik szereplője, Popescu főhadnagy nem repülhet. Hubert azonnal jelentkezett. Szívesen fogadták, hiszen a kitűnő sportsmannal egyike volt a román aviatika egyik legjelesebb szakértőinek és művelőinek.

Amikor a gépe a tribün előtt tómpán, a főbde furódva, tönkrezuzódott és az ő szétronsolt teste holtan maradt a gép romjai között. Habsburg herceg földültan a borzalmas látványtól, rohant le a szerencsétlenség színhelyére. Az embert és a gép roncsait már a kíváncsi közönség gyűrűje övezte és senkinek vette észre a civjiruhás főherceget, aki utat akart törni magának az embergyűrűben. A csendőrök kötelességüket teljesítették, puskattással ökölél, ahogy lehetett.

Idősebb újságíró kollegával nézzük végig a szomorú gyászszertartást. Nők jajveszékének, marcona katonák, ifjú tisztok könnyeiket törlik.

Ma augusztus 28-ika jegyzi meg kollegám. Érdekes, hogy pontosan ez előtt huszonhat esztendővel repült fel Bukarestben az első repülőgép.

— Bleriot? — Igen, Bleriot. Nagyon hihetetlennek tűnt, hogy az ember repülni is tud. Mindnyájan azt hittük, hogy blöff. Ha ez igaz, akkor nyitva van az út az égtek felé... 1908 augusztus 20-ra jelezték Bleriotnak Bukarestbe való megérkezését. Mechanikusával együtt vonaton érkezett, a repülőgép pedig, amelyben még mindig nem akartak hiszni az emberek, két tehervonaton, da rabokra szétszedve volt elhelyezve. A szárnyak, mint egy óriás madár letört szárnyai. Az állomáson újságíróknak, katonatiszteknek, mint a legnagyobb csodát mutogatták a szétszedett repülőgépet.

Kocsik, néhány autó, a gyalogjárók tizezei indultak Baneasa felé, a löversenyterre. A tribünök zsufolásig megteltek. Bukarest lakosságának legalább háromnegyed része volt kíváncsi a csodára. A repülő emberre. Teltek a percek, közeledett a programban jelzett időpont. Az izgalom nőtn-nött. De sehol semmi mozgás, semmi készülődés. A löversenyter puszta, üresen terült el a százezernyi tömeg előtt.

— Sarlatán, szélhámos! Nem fog repülni! Csufúságot üzenek az emberből! Nagy láрма és tünetés Bleriot ellen, aki becsapta az embereket. A tömeg forr. Végül aztán valaki felállt egy asztalra és felmutatott egy törött propellert és bejelentette, hogy a propeller előtört és a bemutatkozást a következő vasárnapra kell halasztani. Abcugolások, viharos ellentüntetés. De végül a sajtó megnyugtatta a közönséget: Bleriot valóban repülni fog a következő vasárnapon.

A következő héten még nagyobb a kíváncsiak tömege. De most már olyan hangok hallatszanak, hogy Bleriotot agyonverik, ha nem repül. De mikor már végletekig izzó volt a hangulat, váratlan látvány nyugtázta le a közönséget és győzte meg róla, hogy nem lehet szó szélhámosaságról. Károly király Erzsébet királyné, Ferdinánd herceg, a trónörökös, gyönyörű feleségével, Mária hercegnővel és egy kis ficsuka, olyasféle, mint Mihály trónörökös, ez

volt Károly herceg, a mai uralkodó. Most már tudták az emberek, hogy Bleriot valóban repülni fog.

Alig hangzott el az uralkodó családnak kijáró óváció, egyszer csak furcsa kélépelés, kattogás, mindjobban erősödő zugás válik hallhatóvá. És egyszerre csak hatalmas fekete gépmadár mint óriási szárnyas sárkány, közeledik kattogva, zugva, félelmet gerjesztően. Bleriot és machánikusa ülnek a gépben. És a gép lassan emelkedni kezd, mind magasabbra és magasabbra. A tömegnek torkán akad a szó, hogy aztán annál elemibb erővel törjön fel a lelkesedés, az ünneplés.

A tömeget megrészegítette a látvány az ember önmagát ünnepelte. A királyi család tagjai is először látták ezutal a csodát, a kis Károly herceg alighanem nem is sejtette, hogy később

Könyvkereskedők nem tarthatnak raktáron német nemzeti szocialista könyveket

Bucures/i-Bukarest, augusztus 30. A minisztertanács a külügyminisztérium sajtóigazgatóságával egyetértően szigorú rendszabályokat léptetett életbe az országba érkező nemzeti szocialista irodalom ellen. A minisztertanács határozat értelmében tilos minden „németnyelvű hitlerista propagandát” tartalmazó könyv és röpirat behozatala és ezek terjesztése, ha a könyvkereskedésekben ilyenemű nyomtatványok vannak raktáron, úgy azokat vissza kell küldeni a kiadóhoz. Ahol az ilyenemű nyomtatványokat még továbbra is raktáron tartják, a könyveket és röpiratokat elkobozzák, a terjesztőket, vagy az ily iratok raktáron tartóit pedig megbüntetik. Ha valamely könyvre vonatkozólag kétség forog fenn, hogy az hitlerista propagandát tartalmaz-e, vagy sem, úgy az ilyen könyvet a sajtóigazgatóságához küldik el döntés végett.

A minisztertanács határozat egy egész sereg eltiltott könyvet fel is sorol, melyek között első helyen áll Hitlernek Mein Kampf című könyve, tilosak ezenkívül a Hitler és Horst Wessel életéről, továbbá más nemzeti szocialista vezetők életéről szóló könyvek, a Hitler-ifjuság szervezeteiről, az SA-, az SS-akadalmokról szóló könyvek, tilos ezenkívül egy hadifogolyregény is: Dwingernek az orosz hadifogságról írt könyve.

Nem tilosak azonban általában véve a nemzeti szocialista napi- és hetilapok, továbbá az szines kimondva a határozatban, hogy a magántulajdonban lévő efféle könyvek tartása tilos, a tilalom csak könyvkereskedőkre, könyvkiadókra és nyomdákra vonatkozik, így még a kölesön könyvtárak sincsenek benne a felsorolásban.

A „földalatti Németország” titkai

Leleplezések a német kommunista mozgalomról. Az összeesküvés technikája

PARIZS, augusztus 30. Az Intransigent folytatja leleplezését a „Földalatti Németország”-ról, vagyis a törvénytelen kommunista mozgalomról. Legújabb számában „az összeesküvés technikájáról” ír.

— Krupskaja, Lenin özvegye, elbeszéli emlékirataiban, hogyan csempésztek be a bolsevikiek az illegális iratokat a cárizmus idején — kezd az Intransigent cikke. — A forradalmárok ruhájuk béléscébe rejtették az újságokat. Milyen régieknek tünnek fel ezek a módszerek, ha a modern összeesküvők módszereivel hasonlítjuk össze őket! Például itt van ez a prospektus, mely olcsó rádiókészüléket hirdet. Póstan küldték szét, mint nyomtatványt, száz, meg százezer példányban. Németország minden részébe. Néhány részlet a prospektusból:

Vegyetek rádiókészülékeket. Szenzációs újítás — történelmi jelentőségű találmány. Nevetségesen olcsó új rádió készülék.

Felvevő minden német számára. A német technika diadala „Antifa” védjegyű új készülékünk. Ha megveszitek, meglátjátok, mit érnek Hitler ígéretei...

Gondoskodnotok kell rádiókészülékek ről, különben éhendögötök. A fasiszta diktatura meg akarja menteni a pusztuló kapitalizmust, ezért nem jöhet más Hitlerrel, mint még több nyomoru

ság... Nem ingyen — de nagy árleszállítást ígérték a német népeknek. De a fasiszta kormány csillapító pilulái ellenére is a zsír, a hus és cukor ára ismét emelkedett...

Négyévi jótállás a nemzeti szocialista érdekhajhászok javára, akiket beültettek a hivatalokba az SA proletárjainak hátán keresztül. Az ideális készülék még nem létezik. De létezik millió és millió városi és falusi proletár, akiknek Hitler ki akarja törni a nyakát... Rendkívül tartósságról tesz bizonyoságot a vörös front...

VERTRIEB PREISWERTEB FUNKGERAETE (V. P. F.)

A VPF., a Verband Proletarischer Freidenker, vagyis a Proletár Szabadgondolkodók Egyesületének három kez-dőbetűje.

— Bizonyos, hogy ez a módszer a leg egyszerűbb és a leghatásosabb — folytatja az Intransigent. — De vannak esetek, amikor igen gyorsan kell cselekedni. Ilyenkor legegyszerűbb eljárás az, hogy a lakások levelezekrényeibe dobják a röpiratokat. Még pedig rendre sen egyszerre több röpiratosztogató jelenik meg a házban.

— Sokszor új módszereket rögtönöznek az összeesküvők. Djmitroff szabadulása után, amiről a német újságok nem adtak hírt, a kommunisták röpira

Ciszájápolás

fontos. Ezért a fogpaszta választásánál nem szabad közbönsnek lennie. Igazán jó és célszerű a fogápolása NIVEA FOGPASZTÁ-val

Lágy, könnyen habzó, egészen csodás ízű, ápolja és kíméli fogait s a leheletét tisztítja és üdíti. Csak elsőrangú nyersanyagok és innen a nagy hatás.

Betersdorf & Co. S.A.R., Braszov

Csak

LEI 22.-

a nagy tubus

Párizstól Bukarestig fog utazni ezen az ördögös masinán. A francia repülő száz méter magasságban keringett és onnan integetett le. Az uralkodó mo solyogva viszonzotta az üdvözlést. A tömegből kalapok, kucsmák repültek a levegőbe.

Bleriot gépe leszállott. A közönség áttörte a kordonokat és az ünneplés frenetikus lázában szinte megölte az első nagy pilótát.

Bukarestből Konstantinápolyba repült Bleriot, ahol gépével egy háztető-

re zuhant, de nem történt súlyosabb baja.

Azóta a levegő hőse nem áhítozik bravurokra. Párizsban repülőgyárat alapított.

És a levegő hőseinek hosszú légiója nyugszik temetőikben, Amerikától Ázsiáig.

Bleriot gépe a modern háború réme lett. De talán eljön az idő, amikor bé-kés közlekedési eszköz lesz ismét.

(h. e.)

tokat nyomtak. Egy röpiratcsomót Ber len legnagyobb áruházának tetejére vittek fel és egy hosszú deszkára helyezték. A deszkát a tető szélén helyezték el, úgy, hogy az a vége, amelyen a röpiratok voltak, az uccára lógott. A másik végére vízesvödört akasztottak. A vödört kilyukasztották és eltűntek az összeesküvők. Amint a víz kifolyt a vödörből, a deszka másik vége egyre lejjebb billent és a röpiratok az uccára hulltak. Gyorsan csoportosulás keletkezett és Dimitroff szabadulásának híre percek alatt elterjedt Berlinben. Mikor a rendőrség megérkezett, már csak az üres vödört kobozhatta el.

De ha a találmányosság fontos is, nem kevésbé fontos a hidegvér sem. Egy „öreg, gonosz forradalmár” ezeket a találmányokat adja a német forradalmároknak egy illegális újságban:

„Nálunk ezek voltak a főszabályok: ne törd a fejedet különös trükkökön ne bonyolítsd a dolgokat, ha utazol, úgy cselekedj, mint egy közönséges utas, keveset beszélj, inkább arra figyelj, amit a többiek mondanak, tanulj meg minden címet kívülről, a kávéházban halkán beszélj, úgy öltözz, mint egy egyszerű polgár, ne legyen rajtad sem mi különös.”

Behozatali engedély nélkül importált árukat raktárakba helyezik az engedélyek megszerzéséig

BUCURESTI-BUKAREST, augusztus 30. (Az Uj Kelet tud.) Megírta az Uj Kelet, hogy a kereskedelmi és ipari minisztérium legutóbb érkezett tartottak, melyen a vám határoknál a kontingentálási engedélyek hiánya miatt visszamaradt áruknak sorsával foglalkoztak, melyeknek visszamaradása jelentős károkat okozott az ország iparosainak és kereskedőinek.

Teodorescu kereskedelmi miniszter már régóta tanulmányozta ezt a kérdést, melyben számos panasz érkezett a minisztériumhoz és most végre végleges megoldást talált.

A miniszter elhatározta, hogy megengedik az importőrök kérésére a visszamaradt áruk beraktározását, amennyiben augusztus 25-ke előtt érkeztek az országba behozatali engedély nélkül. A raktárakban a kereskedők a rendes elraktározási díjat fogják fizetni. Az árukat 2 évig fogják raktározva tartani és a kereskedők — amennyiben időközben megszerzik a behozatali engedélyeket — kiválthatják azokat.

A két éves terminus lejártá után az a visszamaradt árukat elárverezik, hogy a vámhivatalt kártalanítsák. A pénzügyminisztérium értesítette az illetékeseket a határozatról.

Mugdenben 11 kínait végeztek ki. Londonból jelentik: Mukdenben 11 kínait kivégeztek, akik merényletre készültek a mandzsuri hadsereg főparancsnoka ellen.

KÖZGAZDASÁG

A zsidó kisecetgyárosok segélykiáltása

A Margina Rt. hadműveleteit teljes siker koronázta: monopolizálta Románia ecetpiacát, a kisgyárosok pedig leállítják üzemeiket

A borszesz árának 52 lejről 75-re való emelése előtt a Margina évekre előre látta el magát olcsó nyersanyaggal. Kulisszatitkok, amikről a nyilvánosság nem tud, de amikből a zsidóságnak is levonhatja a tanulságot

Timisara-Temesvár, augusztus 30. Az Uj Kelet (tud.) Tegnap számunkban az adott szikre szabott keretek között rövid visszapillantást vetettünk a Margina faipari-konzern eddigi tevékenységére és egyes kirívó momentumokon keresztül megközelítő hű képmását adtuk egy olyan üzemenek, mely magasabb céljait tűzte ki a kis ecetgyárosok, az úgynevezett mélyen tisztelt kollegák örök elnémitását.

A Margina direktóriumáról már tegnap cikkünkben is megemlítettük, hogy korlátlan hatalom felett rendelkezik és ha egyszer valamit elhatároz, akkor ezt tűzön-vízen keresztül meg is valósítja. Ugyáltszik, a Marginanak nagyon is utája a zsidó kisecetgyárosok, a kis ecetgyárosok sorában vannak: szép számban románok, szászok, magyarok és természetesen zsidók is.

Az utóbbiak, a zsidók száma Erdélyben hozzávetőlegesen százezer körül, azaz 100-150 becsülhető.

A Margina kiméletlen akciói következtében természetesen, mint minden alkalommal, ezúttal is, a zsidók jutottak a legszomorúbb helyzetbe.

A zsidó ecetgyáros tragédiája

A szász, a román és a magyar ecetgyáros esetében, ha minden költői szakad, akkor még mindig hozzáláthat más mellékfoglalkozás üzéséhez. Van szántóföldje, sok esetben borszárta, egy szőlővel, valahogy csak kilábal ideiglenesen a nagy bajból. De más a helyzet a kis zsidó ecetgyáros esetében.

Ez a szerencsétlen minden kis tőkélét, tudását, munkaképességét beleszórta a kis ecetgyárba és ezek után hozzáadódott, hogy csak ennek a kis ecetgyárnak tartozhat fenn maradt és családját. Nyilvánvaló: hogy ha a kis ecetgyártás körül elveszti munkalehetőségét, családjával együtt az utcára kerül.

Mindezt el kellett mondanunk ahhoz, hogy a laikus is minden fáradság nélkül megkaphassa az okozati összefüggést az utóbbi borszesz emelése és a kis zsidó ecetgyárosok tragikus helyzete között.

Emelik a borszesz árát, de...

Röviddel ezelőtt történt ugyanis az ecetgyártásra engedélyezett borszesz árát rendelkezésszerűen 52 lejről 75-re emelték.

Logikus okfejtéssel természetesen oda tudunk jutni az egyszerű szemlélő, hogy mindezt azért történt, hogy a szőlőtermelők helyzetét segítsen. Valóban: ez az okfejtés meg is állja a helyét. A kormány ugyanis jogában áll a monopólium cikkkel felett rendelkeznie és ha úgy találja, hogy az ország érdekében áll a szőlő termelők helyzetét segíteni, akkor a legkézenfekvőbb eszközökhöz nyúl: emeli a borszesz árát.

Mindaddig rendben is volna ez a dolog. Egyszerűen eltekintünk attól, hogy a borszesz emelésén keresztül újból a fogyasztó közönséget sújtották.

Csak hogy a bökkenő éppen ott van: emelik ugyan a borszeszt, de az ecet gyárosok nem drágíthatják, mert az összeütöközne a kereskedelmi morállal, hanem egyszerűen azért, mert a Margina ezt így akarta. Így akarta és — punktum!...

A Margina ellátja magát borszeszszel

Már pedig, hogy ez így akarhatta, annak igen érdekes és tanulságos háttere van. A Margináról éppen elégszer kihang

szólítottuk, hogy közép-európai relációkban is számottevő, hatalmas üzem. Ezért nem is kell azon csodálkozni, ha a Margina hónapokra előre látja el magát az ecet és az ecetsavgyártáshoz szükséges nyersanyagokkal. Így például borszeszszel is.

Ha hónapokról van szó, hangsúlyozzuk nem is tűnik fel. Csak hogy ebben az esetben más a helyzet

a Margina esodáltozás véletlen következtében éppen röviddel ezelőtt évekre előre látja el magát borszeszszel.

Ez aztán nem gyerekjáték, ha egy vállalat óriási rizikó mellett milliókat investál olyan áruba, amely esetleg az évek folyamán súlyos veszteségeket is jelentenek. Mondjuk például: a borszesz árát rövidesen a kormány már nem is 52 lejre, hanem még ennél is alacsonyabb árra redukálja.?

A megoldhatatlan rejtély...

Feltűnik természetesen az is, hogy ez a nagymértékű borszesz vásárlás pont röviddel — az új áremelkedés előtt történt. Aki ért és előszeretettel foglalkozik rejtélyek megfejtésével: egy kis erőlködés árán, minden bizonytalanság meg is oldható ez a „roppant súlyos” feladat.

Igen feltűnő és furcsa az is, hogy a borszesz árát felemelik ugyan, de

a Margina elsősorban a nagy fogyasztó közönség érdekeit tartja szem előtt, de nem használja ki a konjunktúrális lehetőségeket és egyáltalán nem emeli fel az ecet árát.

Csak hogy éppen itt van a baj! A kis ecetgyáros nem tudhatta, hogy a borszesz

árát a helyzet adottságainál fogva emelni fogják, de ha már tudta is, bizony nem igen állhattak rendelkezésére olyan tőkék, hogy évekre előre látssa el magát 52 és 52 lejes borszeszszel.

Koldusbotra jutott kis egzisztenciák

Ennyi az egész! De most mi történik? A kis ecetgyárosok, ha termelni akarnak kénytelenek 75 lejes árban beszerezni a szeszt, ami maga után vonja azt, hogy ennek megfelelően az ecet árát is emelni kell. De ki boldog drága ece-et vásárolni, amikor a Margina olcsóbbat ajánl. Persze, itt van a bökkenő és

csakis ennek tudható be az, hogy a kis ecetgyárosok kénytelen-kelletlen szépen, esődesen lehuzzák üzemeik redőnyeit.

Megáll a kis üzemekben a munka és a sok közül ez az és egy néhány zsidó ecetgyáros is mehet koldulni. Ez szabad, ez a területet még nem monopolizálta a Margina.

A nagygyűlés és az eredmény

Ennek a szomorú históriának, van még a fentieknél is szomorúbb finise. A szerencsétlen ecetgyárosok a közelmúltban ugyanis az ország fővárosában, Bukarestben gyűlést tartottak és ezen — szegények! — éles támadást intéztek sokak ellen és ennek során erőiesen kikelték a borszesz árának emelése ellen is. A beavatottak azt is tudják, hogy a nagy gyűlés küldöttségét menesztett az illetékes minisztériumhoz és itt kérték a borszesz árának visszaredukálását. A borszesz árát egyelőre még nem redukálták, de ezzel kapcsolatban meg kell említenünk azt, hogy valami mégis történt.

A börtömből bukaresti szindikátusának hivatalos lapja ugyanis a küldöttségjárás ténye ellen erőiesen kikelt és azzal is fenyegetőzött,

ha ezek a „srácnok”, az ecetgyárosok nem szüntetik be akciójukat, akkor a bekövetkező következményekért nem igen vállalják majd a felelősséget.

Természetesen, mindez nem vonatkozik a Marginára. Sőt, talán a Margina tudná a leginkább megmondani, hogy milyen titkos erők mozgatták meg a börtömből szindikátust ilyen erősen és a kereskedelmi életben teljesen szokatlan, valóban kvalifikálatlan állásfoglalásra.

Az hisszük, mindehhez nem igen kell kommentárt fűzni. Maguk a szomorú tények árulják el a kulisszák mögött eső desen meghuzódó tragédiákat. A koldusbotra jutott kis zsidó ecetgyárosok viaszhatatlan helyzetét. Azonban az erdélyi és bánági zsidó közönség, mely nem nézheti tétlenül egy jelentős rétegének pusztulását — mindebből levonhatja a tanulságot!...

(f. m.)

Novemberben tartják meg ország-szerte a kereskedelmi és iparkamarák választásait

A pontos dátumot még nem állapította meg a minisztérium

CLUJ-KOLOZSVAR, augusztus 30. Ismeretes, hogy a Kereskedelmi és Iparkamarák számának redukciójáról szóló törvény alapján az összes kamarák igazgató bizottságait feloszlatták és helyükre interimár bizottságokat neveztek ki úgy a bukaresti központi mint a vidéki kamaránál. Az interimár bizottságoknak az volt a feladatuk, hogy a kamarák ügyeit a választásokig vezessék, a választásokat előkészítsék és levezessék. Az áprilisban megszavazott törvény teljesen megváltoztatta a kamarák eddigi intézményét. Egyes kamarákat megszüntették, másokat szekciókká alakítottak át, megváltoztatták a hatáskörüket, körzüket és választói jogukat is megformálták.

A kereskedelmi és ipariügyi minisztériumban hosszú időt vett igénybe az új kamarai választótörvény elkészítése. A törvény előkészítő munkálatok olyan sokáig húzódtak ki, hogy a választásokat nem lehetett az eredeti három hónapos idő elteltével megtartani. Junius harmadikáig meg kellett volna tartani az új választásokat, azonban a kormány kénytelen volt ezeket elhalasztani.

A kormány a választások elhalasztását azzal indokolta, hogy az új kamarák létesítése a kamarák körzetek átszervezése, az egyes kamarák felosztása, illetőleg szekciókká való átváltoztatása olyan hosszú időt vett igénybe, hogy lehetetlen volt a választási listákat a három hónapos terminus lejártá előtt elkészíteni.

Az új törvény szerint különböző választási kategóriákra kell megállapítani, külön ipariakat és külön kereskedelmieket és a választó listákat legálább két hónapig kell kifüggeszteni közszemlére, hogy az esetleges kontesztációnkat a választók a kamarák interimár bizottságaihoz eljuttathassák. A listák elkészítése hatalmas munkát vett igénybe, a formalitásokkal pedig még több idő telt el. A kereskedelmi és ipariügyi minisztérium, majdnem az összes kamarák részéről panaszok érkeztek be, melyben bejelentették, hogy képtelenek egyhónapi munkával alapos és minden követelménynek megfelelő listát elkészíteni és kérik a választási időpont elhalasztását. A minisztérium jogosnak találta a kamarák kérelmét és elhatározta a választási időpont kitolását.

A junius harmadikáig terminust előbb szeptember, majd október-novemberre halasztották.

Mint legutóbb jelentettük a kolozsvári kamarák választását, Leon interimár bizottsági elnök kérelmére október első napjaiban állapították meg.

Hogy ez a dátum végleges lesz, vagy sem, azt még nem lehet tudni, valószínűnek látszik azonban, hogy a választások további halasztást is fognak szenvedni.

A kormány egyelőre egyedül a bukaresti központi kamara igazgató bizottsága választásának időpontját állapította meg november negyedikében és valószínűnek látszik, hogy a többi kamarák választásaira, majd csak ezután fog sor kerülni.

SPORT

Ismét a jugoszlávok nyerték a 4x400 méteres stafétát a Baikan-olimpián

Zágráb, augusztus 30. Tegnap délután a Baikan-játékok keretében újrafutották a 4x400 méteres stafétát, melyet Görögország megővött volt. Az újrafutott versenyben is Jugoszlávia győzött, mert a görög csapatot diszkvalifikálták Sakelariu nevű futója miatt, aki a pályán közepén futott, a lökve a jugoszláv Stefanovicit.

Elmarad az Universtatea bajnoki mérkőzése. Az egyetem csapat vezetősége hivatkozva az idevonatkozó szabályokra bejelentette a szövetségnek, hogy a vasárnapra kitűzött Kinizsi-U mérkőzésen nem játszhat játékosainak távolléte miatt. A mérkőzés terminusa fölött a Nemzeti Bajnokság bizottsága fog dönteni.

A Venus legyőzte Románia katonaválogatottját. Bukarestből jelentik: Tegnap este játszották le villanyfény mellett a Venus-Román katonaválogatott mérkőzést, melyet 1:0.ás féldél után a román bajnok nyert meg 6:0 arányban. A Venus csapatára különösen a második féldélben brilliörtött.

Szeptember 1-én lesz a Consiliul Federal ülése. Bukarestből jelentik: Szövet. ségi körökben az a vélemény alakult ki, hogy Tilea Viorel dr. elfoglaltsága miatt a Consiliul Federal ülést halasszák el. Tekintettel azonban azokra a fontos problémákra, amelyekben a Consiliul Federal ülésének dönteni kell és amelyek nem tűnnek halasztást, visszatértek az eredeti elhatározáshoz és az ülés időpontját végérvényesen szeptember 1-én állapították meg.

Felmentették a nemzetgyűléssel való két NAC játékost. Nagyváradról jelentik: Abban a sportszerűtlen hajszában, amelyet a Crisana sportegyesület a NAC két játékosa ellen indított, tegnap hangzott el a katonai hatóságok döntése, mely rehabilitálta a két megvádolt játékost a nemzetgyűlés vádjai alól. Az ügy doszárait azonban áttették a polgári bírósághoz, amely újabb vizsgálatot fog levezetni az ügyben.

Felfüggesztették a NAC-ot. Bukarestből jelentik, hogy a Ripensia reklamációja alapján 15.000 lej meg nem fizetése miatt a szövetség a NAC működési jogát felfüggesztette mindaddig, míg tartozását a temesvári profiegyesülettel szemben nem rendezi.

Súlyos futballszerencsétlenség Nagyváradon. Nagyváradról jelentik: A párnap előtti Makabi-Vasas mérkőzésen súlyos szerencsétlenség történt: egy összeesésnél Zurker Lajos Vasas játékos mindkét lábát törte.

Ismét Baráthy ügy!. Budapestről jelentik: Az MLSz-hez panasz érkezett a Hungaria részéről, melyben kéri hivatalos eljárás megindítását a nagyváradi Crisana ellen, mert a Baráthy kiadásáért megállapított összeg kifizetését a nagyváradi csapat elmulasztotta. Az ügy a FIFA elé kerül.

Madách: Ember tragédiája. Propagandakiadás Zichy Mihály képeivel, 90 lej egészvászonban. Kapható az Uj Kelet könyvtárában az összeg és portó költségek előzetes beküldésével vagy utánvétellel.

A V... SZ... Ezrek tá... de egyén

Moszkva, beszámolt az... tásáról, a k... gátusokról... irodalmi... kongresszus... mai életének... nye. Ha egy... árusok állva... minden érde... fordú. Az Iz... de Moscou é... naja Gazeta... első oldal... adásokat in... A Szovjet... üdvözik a M... kat. Cikkeib... ános építőm... Krupszkaja, írt arról, hog... irónak lenni.

A balahin... tonna irópa... tusznak és a... ben — megf... dító irányzat... hogy járják... Az európa... lett különö... Moszkvának... keleti határa... tudáskiszáni... gátusok. Ezek

A szakszerv... kátok látható... irodalom fel... val Gorkij k... szerü: „A jövő... Az író minden... világgosságot... celul maga el... Gorkij külf... mondott a kor... kozot az ellen... jék és dicsőít... — A szociál... csak lehetővé... iróktól, hogy... jék ki. de az... szellemre, ha... lik és körül... író. — Figye... művek igaz... próbálják fel... akinek sikerü... az író, hanem... érot ne tömjé...

A kongress... szovjetunóbel... jeinek felszól... tartottak a ta... beidzésán, fehé... képviselői és s... rá arra, hog... — A ren... tatároknak pé... rodalmi folyó...

A különböz... lönöző téren... nyelveket. Az... ban tűnnek k... omban. Most... tar Nemzeti S... irodalom már... látni darabok... házat. A tata... elsősorban ta... tatja be.

A fehéroros... beszéde külön... A felszólalás... — A nemze... dalmuk fejle... törekedjenek... főszűlyt az em... ábrázolására...

Ezután min... szónok a szafi... — A szatir... badsága biztos... ságát, ez ad l... séges ösztönér... nyokkal elég... elérni.

Az egész k... elnök csatlako...

A világirodalmi kongresszus fel- szabadította az orosz szatírát

Ezrek táboroznak az írókongresszus kapujában. „Milliókért, de egyénien”. Többmillió példányszámok. Írók a nép vállán

Moszkva, augusztus 30. Nemrégiben beszámolt az Uj Kelet a Moszkvában ülésező írók világirodalmi kongresszusának megnyitásától, a kongresszuson résztvevő delegátusokról és a konferencia kialakult irodalmi felfogásáról. Az írók világirodalmi kongresszusa kétségtelenül a Szovjetunió mai életének legnagyobb szellemi eseménye. Ha egy pillantást vetünk az újságírók állványaira, mingyárt látjuk, hogy minden érdeklődés az író és a könyv felé fordul. Az Izvesztija, a Pravda, a Journal de Moscou és természetesen a Literatur. naja Gazeta, a legnagyobb birodalmi lap, első oldalukon közölnék képeket, hirdadásokat interjúkat a nagy eseményről.

A Szovjetunió vezetői újságírókban üdvözlik a Moszkvában tartózkodó írókat. Cikkeikben az írók munkáját az általános építőmunkával hozzák kapcsolatba. Krupszkaja, Lenin övegye, nagy cikket írt arról, hogy milyen boldogság szovjet íróknak lenni.

A balhímski papírgyár munkása: 20 tonna írópapírt ajándékoztak a kongresszusnak és az ajándékhoz mellékelt levélben — megfelelően az egyéniség szabadtó irányzatnak — arra kérték az írókat, hogy „írják meg életük örömeit”.

Az európai és kisázsiai vendégek mellett különösen szívesen látott vendégek Moszkvának a Szovjetunió keleti és délkeleti határain élő népek írói, az örmény, tadzsikisztáni, tatár, georgiai, kirgiz delegátusok. Ezek összesen 494-en vannak.

Irodalmi versengés

A szakszervezetek székházán nagy plakátok láthatók. Leninnek és Gorkijnak az irodalom feladatairól tett nyilatkozataival, Gorkij kijelentése egészen program-szerű:

„A jövő igazsága egyszerű és világos. Az író mindenekelőtt az egyszerűséget, világosságot és határozottságot tűzze ki célul maga elé”.

Gorkij különben újabb nagy beszédet mondott a kongresszuson, amelyben tiltakozott az ellen, hogy állandóan ünnepelek és dícsöitsék.

A szocialista társadalom ugyan nem csak lehetővé teszi, de meg is kívánja az íróktól, hogy irodalmi versengés fejlődjen ki, de az már nem val! szocialista szellemre, ha egyik író a többi fölé emelkedik és körülrajongják — mondotta a nagy író. — Figyelemztetem az írókat, hogy műveik igazságával és tökéletességével próbálják felülmúlni egymást s ha ez valakinek sikerül, minden író örüljön, de ne az író, hanem a nép összessége miatt. Az írókat ne tömjénezék!

A kongresszus üléseinek nagyrészt a szovjetunióbeli nemzetiségek kiküldött jeinek felszólalása töltötte ki. Beszédet tartottak a tatár, übég, örmény, asszerbeidzsán, fehérörosz, ukrán stb. irodalom képviselői és szinte egyöntetűen mutattak rá arra, hogy a nemzetiségek irodalma rendkívül sokat fejlődött. A tatároknak például 160 napilapjuk és 12 irodalmi folyóiratuk van ma.

A különböző nemzetiségek irodalma különböző téren mutat fel kimagasló eredményeket. Az örmények különösen a lírában tűnnek ki, a tatárok a drámairodalomban. Most nyílt meg Kazánban a Tatar Nemzeti Színház, mert a tatár dráma-irodalom már olyan fejlett, hogy el tud látni darabokkal egy komoly, nagy színházat. A tatár nemzeti színház ugyanis elsősorban tatár drámaírók műveit mutatja be.

A fehérörosz irodalom képviselőjének beszéde különösen nagy feltűnést keltett. A felszólalást állandó helyecelés kísérte.

A nemzetiségek saját nyelvük és irodalmuk fejlesztésére és kifinomítására törekedjenek — mondotta. — Az írók a fősúlyt az emberábrázolásra és a valóság ábrázolására fektessék.

A szatíra és guny szabadsága

Ezután minél nagyobb tért követelt a szónok a szatíra számára.

A szatíra és a gunyirodalom szabadsága biztosítja csak a kritika szabadságát, ez ad hangot az ember ama egészen ószájú esztendőnek, hogy a fennálló viszonyokkal elégedetlen és jobbkat akar elérni.

Az egész kongresszus helyesél, Gorkij elnök csatlakozott a felszólaló véleményéhez és hozzáfűzte:

— A kritikát még jobban meg kell szabadítani az egyoldalúságtól, mint eddig és még határozottabban kell érvényesíteni a nyelvtisztaság, a művészi szerkesztés és általában a művészi tökéletesség szempontjait. A politikai egyoldalúságot teljesen háttérbe kell szorítani. A szocializmus a legnagyobb szabadságot engedi a szellemnek és a legteljesebb kritikát követeli, éppen azért, mert nem az egyén, hanem a népközösség jóléte az egyetlen döntő szempont.

Felszólalt a kongresszuson Pantelejev, a híres fiatal író is, akit Gorkij fedezett fel, Pantelejev a legalacsonyabb sorból származott. Mint 17 éves fiu, harcolt a polgárháborúban. Most is azokról a szenvedésekről beszélt, amelyeket akkor élt át.

— Ezek a szenvedések tanítottak meg arra, hogy az íróknak nem szabad saját személye körül forognia — mondotta —, hanem a nagy néptömegek céljait kell magáévá tenni. Az Ennek ki kell szabadulnia önmaga bámulásából, a művész egyénien, de milliók nevében beszéljen.

Írók a nép vállán

A kongresszus palotája előtt ezerfőnyi tömegek tanyáznak. Kiküldött köztük, hogy miről folynak a tanácskozások. Ha egy-egy olyan író érkezik a kongresszusra vagy távozik el onnan, akit különösen szeretnek, azt hatalmas ünneplésben részesítik. Gorkijt és a legnépszerűbb írókat vállukra emelve viszik be a kapun.

Az írókongresszussal egyidejűleg könyvkijárást rendeztek a Gorkij-parkban. Kijárást a szovjetunió egész területén a forradalom óta megjelent minden könyv egy-egy példányát. A legkülönbözőbb nyelvű könyvek békés sorakoznak itt tarka változatosságban. Tatár, gruz, cserkesz írók művei. A forradalom utáni évekből származó primitív kiállítás, rossz papírra nyomott könyvek szomszéd-ságában a modern könyvművészet minden tudásával remekbekerítet borkötésű, hófehér finom papírra nyomott munkák állanak.

A könyveknek nem kevésbé érdekesek a grafikonok. Táblázatok mutatják a könyvek példányszámát. Ezekből a táblázatokból az tűnik ki, hogy a példányszám regényeknek általában másfélmillió. Viszont a könyveknek egész tömege többmillió példányban jelenik meg. Az újságok példányszámának felső határát újabb már maximum kellett, olyan nagy az érdeklődés minden iránt, am! írás — a könyvek és propagandajratok annyi papírt vesznek igénybe, hogy beosztással kell élni. Az orosz lapok napi 39 millió példányban jelennek meg a korlátozás óta. Grafikonok mutatják azt is, hogy hány nemzetiség nyelvire fordították le az orosz írók műveit és hány nemzetiség író műveit fordították le oroszra.

Nagy táblázatok mutatják az alfabetizmus növekedését is, az egyes nemzetiségi területeken.

A könyvkijárást is rengetegen látogatják.

Salom Alechem a szovjet színpadon

Az új irodalmi irány hivatalos propagálására jellemző, hogy a most kezdődő moszkvai ünnepi színházi cikluson is régi mesterek és a régi iskolák remekműveit mutatják be, de alighanem modernebb, átdolgozott formában. Bemutatják Borodin Igor herceget, Slavin Közbelepését, majd a Párizsi fények című balettet Semionova táncosnővel a főszerepben. Satz és Romanow A néger és a ma. jom c. színdarabja a gyermekszínpadon kerül bemutatásra, ugyanakkor az álami zsidó színház Salom Alechem Kétszáz ezer c. színdarabját mutatja be. Az egyik színház Shakespeare Szentivánéji álom c. mesejátékát játssza, a moszkvai opera pedig Rossini Szevillai borbélyát. A Kétszínpad Dumas Kaméliás hölgyét eleveníti fel. A bemutatásra kerülő darabok közül a program még kiemeli K. Trenov Ljubow Jarowaja, Wischnewsky Optimista tragédia és Gorkij Jegor Bulicewski és a többiek című színdarabját.

Szeptember hetedikén a művészmunkások klubja teát ad a színházi hét idején Moszkvában tartózkodó külföldi művészek tiszteletére.

AUTÓSOK!!

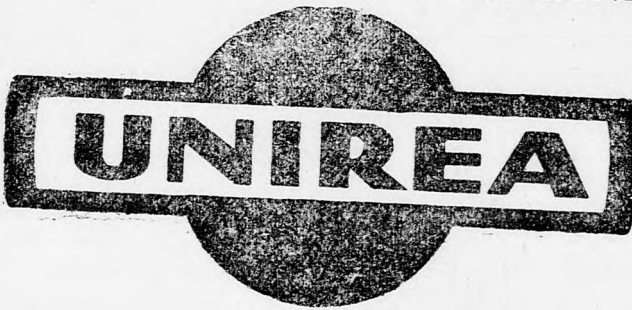
Szeptember
2-án
lesz

A NAGY NEMZET-
KOZI HEGYI AUTÓ-
VERSENY A FELEKI
TETŐN

Ne felejtse el, hogy az UNIREA társaság kifünő gyárimánya, a

KÉK BENZIN

már megalapozta hírnevét a nagy hegyi versenyek során elért kifünő teljesítményekkel

A kék benzint kizárólag az UNIREA kutaknál kapható

Használjon kék benzint. Tartsa a'uto mobilját az UNIREA GARAJ-ban, CLUJ Calea Dorobantilor 3. Telefon: 555.

Upton Sinclair-t Kalifornia kormányzójává választották

San-franciskó, augusztus 30. Tegnap folytak le Kalifornia kormányzóválasztásai. Upton Sinclairt, a világhírű író választották meg 310.952 szavazattal, ami 125 ezer szavazattal kapott többet, mint ellenfele. Megválasztása után Sinclair beszédet tartott a rádióban, melynek folyamán többek között így nyilatkozott: A kapitalizmus elfűnik a földről és valami mást kell helyébe találnunk.

A bukaresti japán követ szerint nincs semmi komoly ok arra, hogy Japán és Oroszország között háboru törjön ki

Kína és Japán között sem kerülhet háborúra sor

BUURESTI-BUKAREST, augusztus 30. A Credinta című lap szerkesztője intervjút kapott a bukaresti japán követtől, Fujitától. A Japán és Oroszország közti konfliktusról szóló hírekre így válaszolt:

— Háboru Oroszország és Japán között? Nincs ok, mely egyelőre a japán birodalmat ilyen lépésre készítené. A szovjetek és köztünk nincs komoly indok konfliktusra, melyet fegyverekkel kellene elintézni.

— És a keletmandzsuri vasútvonalak letartóztatott szovjet tisztviselőivel mi van?

— Mandzsuri egy külön ország és a 60 orosz tisztviselőt azért tartóztatták le, mert bűnösnek találták őket kommunista propagandában. Ténylegesen a mandzsu vasútvonalakra vonatkozó tárgyalások jelenleg holtpontra jutottak. Európának meg van minden oka, hogy figyelmét a Távolkeletre irányítsa és japán-orosz konfliktust rendezzen.

— Hogy így elterelje a figyelmét magáról Európa annyira zavaros helyzetéről. Több ország van ilyen értelemben érdekelve.

Mi Anglia szerepe e kérdésben?

— Anglia úgy látszik többet, mint szimpátiát mutat: hallgatólagos angol-japán szövetséget inszinuál. Angliának nagy érdekei vannak a Távolkeleten és Anglia politikája mindig elég óvatos volt, hogy megfigyelő magatartást tanusítson.

— Tud róla ön, hogy Kína nemrég fegyverrendelést tett Oroszországban?

— Japán és Kína között a konfliktusok már régóta csak játék jellegűek voltak fel. Nem kell semmi fontosságot tulajdonítani e fegyverkezeseknek.

— És az Egyesült Államokkal való konfliktus?

— Azt nagy körültekintéssel kell nézni. A washingtoni tengerészeti paktum felmondására vár.

Egy nap a Kárpátokon, 1000 méter magasban

Reggel négy óra. Keleten dereng, s az augusztusi hűvös hajnali levegő csapja meg arcunkat. Borgó Suseniban vagyunk három „mindenre elszánt turista”, kik nem gyalog, hanem az elektróval akarjuk az ezer méter magasban fekvő Tihután az Erdélyi Zsidó Árvagondozó Gyermeknyaralóját megtekinteni. Nyitott vagonban, a borgóprundi papírgyár óriás-csomagjaiban ülünk és figyelve lessük mikor bonakoznak ki a Kárpátok teljes pompájukban. Pöffög-liheg a kis benzín mozdonyunk s mi megyünk a hegyek között, veszélyesen kanyargó serpentineken. Leírhatatlanul szép az út és a sűrű fenyőborította bergek fenséges némaságukkal olyan hatással vannak rámm, hogy szótlanul nézek mindent. — Lent a völgyben apró fenyők a kristálytisza patak szélén, zöld pázsiton elterülő panoráma, olyan ez az egész, mint egy hatalmas park, ahol az uristen a felséges rendező, Lassit a vezető, s magamra-felejtkezéséből tár szám vidám kacajára eszmélek fel. Halló, Tihutan vagyunk!

Nagy, pázsitos téren van a gyermeknyaraló néhány épületből álló telepe. Csend mindenütt, az apróságok még alussz nek, de Sterné, a telep szívélyes háziasszonya, már frissen, örömmel üdvözl bennünket. Forró teát kapunk s átfázott végtagjaink már melegebben vannak, amikor zajos hangok innen-onnan és egy kettőre ébren a telep. Bámulatos ezeket az edzett gyerekeket látni. A szabadban van a mosdó, zuhannyal ellátva, bátran tartják meztelen felső testüket a friss víz alá, a még frissebb reggeli levegőben. Fél óra múlva mulva hangos minden szóba, sipó! Sosana, a gyerekek kedvence „Sosy”-ja, a cluji Klein Elijahu hittanárar gyönyörű óvónő lánya: „Mindenki reggelizhet!” Aki bent felejté bögréjét az visszamegy utána. Telitüdővel sipolva megy a fiuk épülethez: „Fiuk reggelizhet! Mindenki imádkozott?” Percek alatt a fedett teraszon vagyunk, ahol Sterné két kiszolgáló lánnyal, fehér köpenyben először az árvák asztalához megy, kiket személyesen lát el, a féltetes kávésbögréket teletöltve. Könyvek között, mélységesen meghatva, figyelem a ragyogó arcra, feliszjáljal habzsoló reggelizését az árváknak. Uristen, milyen nagy a Te hatalmad! — megáldottad az Embert. Szívét adtál neki, szívet, mely életre tud kelteni egy ilyen akciót, ahová sápadt, nínestelen árvákat hoz az Erdélyi Zsidó Árvagondozó és négy hét múlva ragyogó élettől duzzadó gyermekek küld vissza. Hála neked isten és hála neked áldozatra kész zsidó Szív.

Távolabb másik asztal, hattól tizenöt éves leányok, tehetősebb, fizető szülők gyermekei. Vidáman tartják eszukaikat és pompás étvágyal látnak a félteter kávéhoz, egészséges barna darab kenyérhez. Hangos a terasz, de élesen válik ki egy árva hangja: „Halló Wald ur, baj van!” — a fiuk felügyelője rohan, mire a nebuló nevetve tartja üres bögréjét: „Nincs semmi komoly, csak kiürült a csupor, kérek még egyszer.” Adnak it szívvél-lélekkel s kis barátunk arcáról ragyog a meglepődöttség, mikor ajkához emeli újra teli csészéjét. Éles fütty, vége a reggelinek, mindenki imához... lassan kiürül a terasz.

Sétára indulok a telepen, végigjáróm a szobákat, betekintek a betegszobába, ahol két könnyűlefolyású torokbeteg gyereket találok az ápolónővel, imbegyek a konyhába, ahol, rendesen készül óriásfánkban 120 gyerek részére az ebéd. Ragyog minden, példás tisztaság igazolja a szakácsnő és mindenek munkakészségét. Alig beszélgetek még néhány rózsásképű leánykával, mikor figyelmes leszek a nép szerű Sosy száján szinte meglevénedő sípra, mely hangosan hív tizóráira. Rohan a gyereksereg, van nagy kapkodás a vajaskenyér és keletesen készített olajos saláta után. Az apróságok pár perc múlva újra jelentkeznek: „Kérek még egy darabot Stern néni”. „Stern anyuka, csak még egyet” — szól egy gyönyörű szemű kis árva és Sterné ügyes kezei jobbra-balra osztogatják a vajás szeleteket. Mindenkinek van egy jó, egy tréfás szava és a kis majszolók meglepődten távoznak. Vége a tizóráinak és megy a telep apraja-nagyja napi kirándulására. Délig csend van, csak a konyhából hallszik néhány mindenek jökdvű dudorászása.

Sétára indulok a tisztáson, de nem bírok menni, álok egy helyben a hegytetőn, nagyogó napsütésben. Hangtalanul nézem a bergeket és bent, egész belül rezdül a lelkeim halk hálaimával a Minden-

ható felé... olyan elmondhatatlanul szép itt minden.

Déli egy óra. Nagy zsvaj a Magura felől, jönnek a gyerekek, elől a bájos Sosana a lányokkal, aztán a fiuk a szimpatikus fiatal orvossal. Pár perc alatt mindenki a rendesen terített asztal mellett ül, s nagy... hangot is adó... étvágyal kanalazzák a kitűnő levest. Gyulyás következik. Megkérdelem az egyik árvát: „Hogy ízlik?” — „Pompás” — mondja. „Kaptok-e mindig elegendőt?” — „Oj-jé!” — hangzik a kielégítő válasz, s már tartja is a tányért Stern néni elé, aki szívest-örömet ad újra a gyermeknek. Itt is, ott is tányéros kis karok nyulnak a füstölögő tál felé, jökdvű, jókedvű ifjúság, csillogó szemű, elégedett arcu gyermekesereg. Ott állók az árvák asztalánál, beszélgetek az egyikkel: „Hol laktok?” — „Clujon”. — „Van édesapád?” — „Nincs se apukám, se anyukám” — hangzik a szomorú válasz. „Hát kinél vagy Clujon?” — „Egy öreg bácsinál, úgy szeretem, mintha nagyapám volna”. Sorra érdeklődöm, nincs apa, nincs anya, lehajlik a fej, s lassan gördül a könnyesepp egy-egy gyermekarcra. Wald ur int, a gyermekek hangosan kezdenek az asztali imához...

Ebéd után. Mindenki a szobájába, két órai pihenő. Ma ugyan kivétel képez néhány tehesebb rendezői és színjátszó képességű gyermek. Nagy nap van ma, öt nap múlva vége a nyaralásnak és busuzól színelőadás van a teraszon. Sztogva, hogy a többi: n ezavarják, készítek a „szinpadot” s kipirulva sűrű-forong a tehesebb rendező Epstein Magda Nagyváradról. Már eszengetnek és „tiszteltyegyemet” jó magasra tartva, lépek be Thalia rögtönzött templomába. Az árvák és néhány meghívott vendég, a telepvezetők, hangos és néma érdeklődéssel kíséri a bekonferált számokat. Hönig Jóska (Nagyvárad) lelke az előadásnak:

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

ROYAL MOZGÓ MŰSORA:

Ma, pénteken kettős műsor: I. Ónagysága nem akar gyereket. Operett-száger. Premierfilm. Először Kolozsvárt. Fősz.: Liliane Haud, Georg Alexander, Otta Wallburg. II. Rome expressz. Fősz.: Conrad Veidt.

AZ OPERA MOZGÓ MŰSORA:

Hétfőtől: Ötön a jazzbandból. Rendkívül mulattató zenés vígjáték. Fősz.: Jenny Jugo és Theo Shall. Jön premier: Szabad a csók. Fősz.: Charles Farrel és Margaret Churchill.

RÁDIÓ MŰSOR

Péntek, augusztus 31.

Bukarest, 13: Lemezek. 14:40: Könnyű lemezek. 18:05: Jazz. 20: Rádiógyetem. 20:20: Lemezek. 21: Bizet: Carmen operája lemezekben. Szünetben versek, beszélő-újság.

Budapest, 7:45: Torna. Lemezek. 10:45: Hírek. Feloivasás. Lemezek. 13: Déli harangszó. 13:05: Cigányzene. 14:30: Zenekari hangverseny. 15:40: Háztartási

SZFAT AMENU

Héber nyelv tanulására alkalmas nyelvkönyv. Korlátolt mennyiségben kapható román és magyar fordítással is

az UJ KELET könyvosztályában

Ara 120 lej

Szállítjuk utánvétellel vagy az áru és portóköltség (10 lej) előzetes befizetés mellett.

rendez, sug, játszik. Köszönetül a „mű-élvezetért” feljegyzem a debütálók neveit: a két Wolf gyerek Jassiból, a Stern, Weintraub és Balkányi gyerekek Kolozsvárról, Rosmann Mór Désről, stb. korukat meghazudtoló biztonsággal működték közre. Milyen megható volt az apróságoktól itt a hegyek között, ennyi ambíció a kultúra szolgálatában, — még a Tosseli-szerenád-ot is hallottuk, meg a Parasztszerenád nagyáriáját! A Hatikvah hangjait állva hallgatva végig a „szépszámú” közönség, mikor a konferánszter hirtelen elküldte magát: „Müsorunk következő száma az... uzsonna”. Nagy hurrá a válasz, mert itt tudnak ám enni a gyerekek. És hogy örülnek az evésnek!... Tojás, szendvics az uzsonna, úgy kapkodnak utána, mint ha 24 órája nem ettek volna.

Uzsonna után játék az udvaron, tornagyakorlatok, hinta, nyújtó, gyűrű, stb., stb. mosolyogva állók itt a nagy tarka gyermekesereg között és örömmel ve szem tudomásul mennyre egyforma itt mindenki, gazdag, szegény egyaránt. Eppen mellettem kapja öbe a csupaszvill Millstein dr., a telep fiatal orvosa az s szakadt nadrágu árvát, alig hét éves sovány karjával szeretetteljele a doktort az gyorsan megforgatja, leteszi és már kapja a másikat, aki szintén részt követel a játékból. Jön a többi árva is libasorban, áhítzva a szeretet után, melyből oly kevés adatott meg nekik...

Itt a vacsora ideje és én nehezen kezdek a bucsuhoz. Mosolygok könnyes szemmel, mikor az árvákhoz lépek és figyelmeztetem őket, legyenek jók, kérjék Istent, hogy a nemes néni és bácsik munkálkodását áldás kísérje ezután is, mely lehetővé teszi ennyi sok kis pajtás nyaralását. A fizető gyerekek felé csak annyit szólok, meséljék otthon széles rétegek ismerőseiknek, mit jelent itt négy hét ezen a fenséges szép helyen, jó ellátással, tiszta havasi levegőben, hogy jövőre minél több fizető gyerek jöjjön, ami megkönnyíti az árvák nyaralási lehetőségét. Bucsuzom a telep kedves vezetőitől s egy felejtethető nap emlékével ülök autóbá, mely lefelé szédítő sebességgel száguld a hódfénytől csodásan megvilágított hegyek között...

Dávid Henrikné

előadás. 17: Diákféltára. 18: Asszonyok a történelemben. 18:30: Réthj Eszter énekel. 19:10: Előadás. 19:45: Sport. 20: Hír Sári zongorázik. 20:45: Rádió a rádóról. 21: Az Operaház zenekara. 22:15: Hírek. 22:35: Cigányzene. 23:20: Kamarazene. — 24:30: Táncczene.

Bécs. 19:10: Dalok és áriák. 21: A templom egere. Fodor László vígjátéka. Berlin. 17: Hangverseny. 19:30: Dalok. 21:15: Humerdörök hangverseny.

Milánó. 18:10: Ének. 20:30: Szórakoztató zene. 21:45: Vígjátékelőadás.

Róma. 20:30: Lemezek. 21:45: Kamarazene. 23: Könnyű zene.

Prága. 22: Zene. 23:15: Lemezek. Varsó. 18:30: Szólísták hangversenye. 19:15: Zongora. 21:12: Hangverseny.

Szombat, szeptember 1.

Bukarest, 13: Lemezek. 14:40: Könnyű lemezek. 18:05: Jazz. 19:20: Jazz. 20: Rádiógyetem. 20:20: Lemezek. 21: Szlav hangverseny. 22:20: Rádiózenekar. 23: Beszélőújság. 23:30: Éttermi zene.

Budapest. 6:45: Torna. Lemezek. 10:45: Hírek. Feloivasás. Lemezek. 13: Déli harangszó. 13:05: Hangverseny. 15:30: Közvetítés a szombathelyi ünnepi hétről. 17: Ifjúsági előadás. 18: Előadás. 18:30: Timko Margit népdalokat zongorázik. 19: Rádióok postája. 19:30: Zenekari hangverseny. 20:45: Előadás. 21:15: Hangjáték. 23:30: Hírek. 23:50: Cigányzene.

Bécs. 17:40: Mandolin. 18:40: Hangverseny. 21:05: Julius Patzek énekel. 21:15: Operettelőadás. 24:15: Táncczene. Berlin. 17: Zene. 20: Emlékezés Humperdinckre. 21:15: „A Római karnevál”.

Johann Strauss operettje.

Milánó. 18:10: Táncczene. 20:30: Szórakoztató zene. 21:45: „Lakmé”, Delibes operája.

Róma. 18:10: Ének és zenekari hangverseny. 20:30: Lemezek. 21:10: Lemezek. 21:30: Szimfonikus hangverseny.

Prága. 19:15: Angol hangjáték. 20:25: Katonazene. 23:15: Lemezek.

Varsó. 18:25: Kétzongorás művek. 21:15: Zenekari hangverseny. 21: Chopin hangverseny. 21:40: Lengyel zene. 22:12: Könnyű zene. 24:05: Táncczene.

APRÓ HIRDETÉSEK

Egyenlő költségnél egy szó 2 lej, csatlakoztató betűvel 4 lej. Legkisebb apró hirdetés 20 lej. Aláírt hirdetéseknek 20 százalékos kedvezmény. Apróhirdetéseket díjra feltehető. Jelligés levelet csak úgy fogadjunk, ha portobélyeg mellékelve van.

HÖLGYEK FIGYELMÉBE! A legdiva, toszabb ruhát, pongyolát és mindenféle alakításokat a legjutányosabban vállal Izsák Elekne, Kalvin uca 7. baj földszint (a ref. kórház mögött).

Filjeres nyelvkurzusok a románból, hatos csoportokban. Beszélgetés, fogalmazás, helyesírás. Kezdők, haladók. „Libro” Str. Memorandulus 8.

Ügynököket magas jutaléokra keresek egy háztartási cikk terjesztésére. Ajánlatokat „N. B.” jellegre a kádóba kérek.

Fajánlat, körte, szilva, diótermés kertből nagy tételben szédesre eladó. Piata Unirij 12.

Intelligens izr. család fia benősülne. Leveleket „Dipomás” jellegre a kiadóba. Gazdálkodó előnyben.

Kindererziehung moeglichst absolvierte Kindergartnerin rumaenisch, deutsch und hebraeisch sprechend, sucht Stoessel Bukarest, Romulus 26.

Intelligentes Fräulein wird zu zwei Kindern auf die Nachmittagsstunden für Unterricht in der deutschen und rumänische Sprache gesucht. Antraege werden in der Wohnung Str. Surda 5 erbeten.

Temesvári család elvállal teljes ellátásra egy 10—12 éves iskolás gyermeket. Belvárosi közeli fekvő villalalkás, kóser kóser. Megkeresések Fried Miksa Timisoara, Str. D. Balasa 30.

Két iskolásgyermek teljes ellátást kaphat olcsón. Fisch, Str. Baritiu 2.

Különbejárati, elegánsan burorozott szoba, fürdőszobahasználati és teljes ellátással, azonnal kiadó. Semlyén Tiva. darnénál Str. Iuliu Maniu 33.

10 nap múlva huzzák a temesvári Mentösorsjegyet. Erdélyi főelárusító Economía S. A. Succ. Cluj, Piata Unirij 23. szám.

Betársulnék abszolút szolid, minimális kockázattal járó vállalkozásba aktív közreműködés mellett 250—300 ezer lej tökével. Ajánlatokat „Perfekt könyvelő” jellegre a kiadóba.

Megnyit az első kolozsvári ort. kóser cukrászüzem. A legizlésebb kivitelű tortákat, migonokat, szendvicseket, valamint apró süteményeket, eljegyzésekre, esküvőkre, keresztelőkre és egyéb alkalomokra a legizlésebb kivitelben, a legjutányosabb árban készítek. Adler, Str. Londrei 19.

A legizlésebb vegetárius ételek a Schwartz Ignácné vezeése alatt álló „Familia” kóser vegetárius étteremben kaphatók. Cluj, Str. Memorandulus 10. hátul az udvarban. Rendkívül olcsó árak. Előnyös abonamafeltételek.

Előnyomtatás a legújabb minták szerint fehérneművarrás, kézi és géphímzés, csipkebevarrás, függöny, ágtyerítő összeállítás, monirozás legszebben, legolcsóbban FISCH BÖSKE kézmunkaszalonjában Cluj, Str. Baritiu 16.

HIDETÉS AZ ÜZLET LELKE:
HIRDESEN AZ UJ KELETBEN

HIREK

URANIA MOZGO
Szombaton megnyitja az őszi sze-
zont és bemutatja:

STAN és BRAN SZÁRAZDAJKÁK

Eddig nem látott szenzációs vég-
játék, jobb mint a „Fra Diavolo”.
Műsorán kívül elsőrangú pótkép.

— Slavescu pénzügyminiszter regáti
Várnéja, Bukarestből jelentik: Slavescu
pénzügyminiszter tegnap Pitești-be érke-
zett, hogy a pénzügyigazgatóság épíke-
zési munkálatait megtekintse, majd dél-
után autón Câmpulungba utazott.

— Bírószág elé állítják Dumitrescu
esendőr/tábornokot, Bukarestből jelentik:
A belügy- és hadügyminisztériumok ál-
lól bevezett közös vizsgálat Dumitrescu
tábornok, a esendőrség volt vezérinspek-
torának vagyonellenőrzésére vonatkozó-
lag befejezést nyert. Most a jelentés ké-
szítik és a Curențiul ügy értesül, hogy
annak konkluziói szerint a tábornokot bi-
rószág elé állítják.

— Meggyilkolják Vidin község primár-
ját, Bukarestből jelentik: Az Universtul
jelentik, hogy Simo Stoicoff, Vidin pri-
márját tegnap orvul meggyilkolta Gheor-
ghe Ivanoff 73 éves kereskedő, aki tettét
bosszúból követte el, mert Stoicoff nem
akart kiadni valami birtokbavételei ok-
mányt. Ivanoff már háromszor volt el-
ítélve hasonló bünteték miatt.

— A gyomorfájás, gyomornyomás, bél-
sárpangás, alhasi vérbőség, nagyfokú er-
jedés, rossz emésztés, fehér nyelvelpédék,
kábultság, fülzúgás, halvány arczin,
migrén kedvetlenség a természetes „Fe-
renc József” keserűvíz használata által
igen sok esetben hamarosan elmúlik.

— Megkezdődtek a légi hadgyakorlatok
Párizs felett, Párizsból jelentik: Meg-
kezdődtek a légi hadgyakorlatok a fran-
cia főváros felett. A le bouget; repülő-
tér egész napon át 176 bombavető nagy
gép ostroma alatt állott, amelyet 290
vadászipilótával egybekezdtek elhárítá-
ni. Több repülőszerecsenlenség is tör-
tént, amelyeknél két pilóta életét vesz-
tette s ketten súlyos sérülésekkel kórház-
ba kerültek.

— Likvidálják a párizsi orosz emigrá-
ciót, Párizsból jelentik: Remélik, hogy
közelebről elintézését nyer az orosz emi-
gráció ügye s legtöbbjük visszatérhet
Oroszországba.

— Az Osztyálsorsjáték húzása. Az
Állam: Osztyálsorsjáték 5-ik osztályának
húzási eredményei 1934 augusztus hó
30-án, második húzási napon: 60.000 lej
nyertek 2246, 7279 és 13304, 40.000 lej
nyertek 3875, 48476, 55164, 66979, 76705,
20.000 lej nyertek 5537, 9797, 25012,
34832, 35316, 40216, 56379, 59576 és
78298 és még 1608 nyeremény 15.000 és
5500 lej között.

— Hirdetmény imaszekberlet-ügyében.
A Clujj Izr. Hitközség Elöljárósága közli
a hitk. t. tagjaival, hogy a Ferdinand
Király uti főtemplom és pótimaház ülő-
helyeinek bérbéradása megkezdődött. Te-
kinthetettel a mutatkozó nagyarányú érdek-
lődésre a régi bérlők felkéremek, hogy
bérlőleveleiket legkésőbb szeptember hó 2,
vasárnapig bezárólag ujtítsák meg, mert
hétfőtől kezdve azok tovább fenn nem
tarthatók és bérbé fognak adatni más
jelentkezőknek. Egyben közöljük, hogy
hitközségünkől semmilyen egyesület
sem kapott engedélyt pótimaház létesíté-
sére és minden ilyenirányú hirdetés tan-
lenciozus. Isfentisztelet. A Ferdinand
Király uti főtemplomban a péntek esti
istentisztelet folyó hó 31-én esti egyne-
gyed 8 órakor kezdődik. Szlichtot első
napján vasárnap, szeptember 2-án az
istentiszteletek reggel hat órakor, a töb-
bi napokon pedig fél hét órakor kezdőd-
nek. Temetőlátogatások az Izraelita Hit-
község régi és új temetőjében. A Chewra
Zadische vezetősége ezúton értesíti a
hitk. t. tagjait, hogy szeptember 2-án és
2-én a régi, míg szeptember 9-én déle-
lőtt 8-1-ig az új temetőben történik meg
Elul hónapban szokásos sírok felke-
esése. Gondoskodás történt, hogy a szük-
sleges szertartási funkcionáriusok ott le-
gyenek.

— Doumergue francia miniszterelnök
újra megkezdte hivatali tevékenységét.
Párizsból jelentik: Doumergue miniszter-
elnök tounefouille nyaralásából vissza-
érkezett a francia fővárosba s nyomban
megkezdte az összeállított új költség-
vetéstervezet tanulmányozását. Az esti
lapok értesülései szerint a költségvetés
összege, szemben a mostani 50 milliárd
300 millió frankkal, 47 milliárd frankot
tesz ki.

— Nem Radulescu Motru egyetemi
tanárj inzulálták, Bukarestből jelentik:
Az Universtul jelenti, hogy Targuocnan
Iasou kapitány tegnap nem Radulescu
Motru egyetemi tanárj inzuláltá, hanem
egy Simion Radulescu nevű bukaresti
urat.

— Kiáltvány a tiszta fejüekhez! cím-
mel jelent be az Uj Erdély könyvek meg-
jelenését, amely könyvtár a szabad gon-
dolat és a kulturközeledés szolgálatában
missziós feladatot teljesít. Győri Ilés
István lapjának most megjelent száma is
igen tartalmas és nívós s többek között az
alábbiak írásai gazdagítják: Híraszti
Emil (Budapest) Silbermann Jenő (Pa-
rizs), Sik Sándor (Prága), Turnovszky
Sándor, Szilágyi András, Eminescu Mi-
hály, Klébédi Sándor stb. Ezenkívül a lap
gazdag rovataj nagy érdekfűző tartar-
nak számot. Egy szám ára 20 lej.

FIGYELEM!
Tíz finom cigareta ele-
gáns csomagolásban
12 lej
A CIGARETTA NEVE
UNIREA
12 lejért 10 UNIREA cigarettát
kaphat szép dobozba csomag-
olva. AZ UNIREA CIGARETTÁK
nikotinmentesek. Azonok, akik
szokták rákkozni, azoknak nagy
hasznuk az UNIREA CIGARETTÁK
használatából. Az UNIREA CIGARETTÁK
megőrzik illatukat és
egyesítik magukban a legfinom-
abb cigaretták ízét és aró-
máját, amelyet, hogy
NIKOTINMENTESÉK.
SZIVJON UNIREA CIGARETTÁT!

— Az ősz folyamán feljelenül ellátog-
gat Barhou Rómába, Párizsból jelentik:
A Journal szerint Barhou római utazá-
sának időpontja még nincsen megállapít-
va, de ez az ősz folyamán feltétlenül be-
következik. A látogatás kétségtelenül üd-
vös eredményeket fog hozni az általános
békére, mint a két ország kapcsolataira.

— Amerikai hírek, Londonból jelen-
tik: Egyik Philadelpiához közeleső le-
tartóztatási intézkedés fegyverrel való
volt. Több mint ezer fogoly támadást in-
teztet őrei ellen, megkísérelték a fegyház
épület felgyújtását, hogy ezen a révén
visszanyerjék szabadságukat. Karhajta-
mat kiűldöttek ki a rend helyreállítására
s ez könnygázbombák használata véte-
le mellett sikerült is. — Upton Sinclair
írónak jó kálitási vannak arra, hogy
Kalifornia kormányzój székébe kerüljön.
— Az amerikai vas- és acélkivitel az év
első hat hónapjában száz százalékkal
emelkedett az előző év hasonló időszak-
nak exporteredményéhez képest.

— A marasesti mezőn egy háboruból
maradt gránát két gyermek életét oltotta
ki. Marasestiből jelentik: Anica Stan-
Vlasianu özevegyszony Petrica nevű 13
és Vasile 10 éves gyermekei visszatérő-
ben a mezőről, a volt cukorgyár helyén
egy gránátot találtak. Hazavittek és el-
kezdtek feszegetni. A gránát felrobbant
és darabokra szaggatta mindkét gyerme-
ket, akiknek testrészeit 30 méterre talál-
ták meg.

— A bulgár Grivicán megünneplik a
román hősök emlékét, Szófiából jelentik:
Grivicán ma nagy ünnepség keretében
tartják meg a Bulgária függetlenségi
háborújában elesettek emlékűnnepét,
mely alkalommal a román hősök emlé-
kére is istentiszteletet rendeznek, melyen
Stoica követel az élen résztvesz a ro-
már követség személyzete, akik azután
Szófiába mennek, ahol Boris király au-
diencián fogadja őket.

— Házasság, Pollák Ducu és Borgida
Lajos szívesen látják rokonaikat és ismer-
őseiket, szeptember 2-án Erdmihályfalván
tartandó esküvőjükön. (Minden külön ér-
tesítés helyett.)

— Rövid hírek mindenünnen. Poznan
közéleben egy személyvonat elkapott egy
autobuszt, mely éppen a töltésen haladt
keresztül. Az autobus 15 utasa meg-
sebesült, közülük 11 súlyos állapotban
fekszik kórházban. — A hesseni Worms
környékén hatalmas felhőszakadás több
faluban árvizeket okozott. Helyenként
méteremés magasabb volt az áradat az
uccakon. Az árvízvátrak jelentékenyek. —
November 18-án vagy 25-én Stuttgartban
magyarnémet válogatott tornászverseny
lesz. — Angliában kétségesnek tartják,
hogy Argentína a buzakonferencián haj-
landó lesz-e kivétel megkötöttséget vál-
lani s megelégedni a számára megállapít-
ott kivételi kvótával. — A montenegrói
Polusinban országutat avattak. A község
lakossága csodájára járt az avatási ün-
nepségre érkezett autósoknak, mert mind-
ezideig még nem volt alkalom gépkocsit
látniok. — Keneuriotisz tengernagy, volt
görög közsasági elnök a Kykladokhoz
tartozó Hydra-szigeten levő nyaralójában
agonizál.

— Áldott állapotban levő nők, ifju
anyak és többgyermekes asszonyok az
enyhe természetes „Ferenc József” keser-
űvíznek már mérsékelt adagokban való
használata által is könnyű és hig ürül-
lést, ugyszintén rendes gyomor- és bél-
működést érnek el.

— Fellendülést ígér a román-országi
kereskedelmi kapcsolat az ország navigá-
ciójának. Párizsból jelentik: Az Excel-
sior megállapítja, hogy a román kereske-
delmi fotta számára fellendülést ígér a
román-országi kapcsolatok felvétele. A
szovjet Középeurópa felé irányuló kül-
kereskedelmének jelentős része a dunai
kötőkötn át fog lebonyolulni. Rövidesen
sor kerül azután a Dnyeszter-hajózás szá-
bályozásáról szóló egyezmény megköté-
sére is.

— Rosenfeld és Szirmai ritmikuskor-
naiskolába beiratkozások naponta 11-12,
fél 8-fél 9-ig P. Carolina 2. Régi növen-
dékek próbára ugyanezen időpontban
jelentkezzenek sürgősen.

TURISZTIKA

A HAGGIBBOR TURISTA SZAK-
OSZTÁLYA szeptember hó 2-án, va-
sárnap gyalogkirándulást rendez Ko-
loszvár környékére. Indulás reggel fél
8 órakor a kiutból, Calea Victorie 10.
szám. Vendégeket szívesen lát a szak-
osztály.

— Spanyolországban eltöltötték a 4-
zenhálj éven aluliaknak a politikai szer-
vezetekhez való tartozást. Madridból
jelentik: A spanyol minisztertanács
rendeletet bocsátott közre, melyben a
16 éven aluliaknak eltöltja a politikai
szervezetekhez való tartozást. A 16-23
éveseknek szülői, vagy gyámi írásos
bejegyzést kell felmutatniok ahhoz,
hogy pártszervezetekbe felvehetőek le-
gyenek.

— Beiratások a Montessori óvodába.
A beiratások a Hamburg Szerén vezetésé-
alatt álló román-német nyelvű Montee-
sori rendszerű magánóvodába szeptember
3. és 4-én délelőtt 10-1-ig és délután 3-
6-ig az óvoda helyiségében str. Elisabeta
10, eszközöhetőek. Szeptember 5-től fel-
világosítások, beiratások csak délután 6-
7-ig. A tanítás 5-én kezdődik.

— Z. Rozí Baumzweig őszi kalapudon-
ságaival hazaérkezett. Reg. Ferdinand 19.
Hoffmann cipőüzlet udvarán.

— Házasság. Öhlmacher Andor a Com-
sum munkatársa és Hellmann Magda há-
zasságot kötöttek. (Minden külön értesí-
tés helyett.)

— Eljndult az angol gyáripar delegá-
ciója a távolkeletre. Londonból jelentik:
Az angoliai gyáripar delegációja eljndult
a távolkeletre. A lapok szerint tanulmány
tárgyává fogják tenni a mandzsuriai gaz-
dasági helyzetet, majd körutat tesznek a
japán szigetországban is. A Financial
News a delegáció útjával kapcsolatban
azt a megjyőzödését hangoztatja, hogy
ez az első lépés a független Mandzsuria
elismerése felé.

H. Devecseri Anci

tornatanárnó mozgásművészeti iskolájá-
ban a tanítás szeptember 1-én kezdődik.
Beiratkozások naponta d. e. 12-2-ig,
d. u. 3-6-ig az iskolában, Calea Regele
Ferdinand 25. (Főpostával szemben).
Telefon 980.

Az oradeai 1888 óta fennálló nyilvá-
nossági joggal bíró, a Kereskedelmi Csar-
nok által fenntartott Fiu és Női Felső
Kereskedelmi Iskolában a beiratások meg-
kezdődtek. A zsidó növendékek szomba-
ton az írásbeli munkálatok alól fel van-
nak mentve. Az igazgatóság vidéki szü-
lőknek készséggel ad levélbeli felvilágo-
sítást (Oradea, Aleea, Gojdu 1).

— Értesítés. Tudomására hozzuk a t.
közönségnek, hogy 1934 szeptember 2-án
a Rapid-autobusok személyszállítást fog-
nak eszközölni a feleki versenyre reggel
6 órától délelőtt fél 11-ig és fél 1-től ne-
gyed 3-ig, délután a Piata Cuza Vodai
kereskedelmi kamara elől való indulással.
A szállítási díjak a következők: A me-
netnél a feleki vámig 7 lej személyen-
ként, a menetnél a feleki tétőig 15 lej sze-
mélyenként. A visszajövetnél a feleki tét-
őrtől 10 lej, a feleki vámtól 5 lej szemé-
lyenként. RAPID Sindicatul Proprietari-
lor de Autobuze.

NYILTTÉR *)

Tudomásunkra jutott, hogy egy hely-
beli lakos a tárgyilapusi jesiva részére
megbízás nélkül és hamis nyugtákkal
inkasszál. Felkerjük tehát mindazokat,
kik jesivánkat segíeyeznj akarják, hogy
csak azon igazolt inkasszánsunknak fizet-
senek, aki egy „procurát” és fel tud
mutatni, amely a helybeli rabbinátus hi-
vatalos bélyegzőjével van ellátva a nos-
tani dátummal.

A tárgyilapusi jesiva
vezetősege.

(E rovat alatt közölteként nem vállal
felelősséget sem a szerkesztőség, sem a
kiadóhivatal.)

Váltsa meg ujévi üdvözetét

a Keren Kajemet utján

Nemcsak penzt és munkát takarít meg, hanem a zsidó or-
szágépítéshez is hozzájárul.

Az üdvözeteket az Uj Kelet közli ros hasanai számában s így
— anélkül hogy gondolkodnia kellene azon, kinek kell üdvözetlet
küldenie, kinek nem — eljutnak jókívánságaik minden rokoná-
hoz, ismerőséhez, üzletfeléhez. A közlési díj kevesebb, mint
amennyitbe a névjegyek és borítékok, valamint a szétküldés
postaköltsége kerülnének.

- Egyszerű üdvözet folytatolagosan közöve 30 lej.
- Egyszerű üdvözet külön sorban 50 lej.
- Egyszerű üdvözet külön szöveggel 100 lej.
- Nagytlaku kereses üdvözet üzletek,
vállalatok, egyesületek részére 250 lej.

Üdvözeteket felvesznek a Keren Kajemet biztosok és per-
selyűritők, valamint az Uj Kelet megbízottai.

UJ KELET *Legújabb hírek*

Dollfuss halálos ágyán Mussolininak küldte utolsó üdvözlését

Göring lesz von Papen utódja az alkancellári székben

Ujabb halálos ítélet Ausztriában. A bécsi haditörvényszék tegnapi tárgyalásán a hallgatóság szemei előtt pergett le a juliusi dráma

Von Papen belegsége miatt még hónapokig betöltetlen lesz a bécsi német követi állás

BÉCS, augusztus 30. A hadiállapot felfüggesztése ellenére, a haditörvényszék tovább folytatja megtorló pereit a nemzeti szocialista puccskísérletben kompromittáltak szemében. A halálos ítéletek sem szünetelnek. Így tegnap Leobenben halálra ítélték Ebner nemzeti szocialista puccsistát, akin végre is hajtották a halálos ítéletet. A halálos ítéleten kívül tizenöt nemzeti szocialistát hosszú tartamu börtönbüntetésre ítélték.

A bécsi hadi törvényszék tegnap folytatta Armin Kfaupatz és Othmar Woelfeln perének tárgyalását. A tárgyalás folyamán a hallgatóság szemei előtt lepergett a juliusi dráma. A vádlottak ezuttal sem voltak hajlandók felfedni felbujtóik nevét. A védelem eme magatartásukat helyeslőleg vette tudomásul, mert az a felfogásra helyezkedett, hogy vagy halálra ítélik a vádlottakat, vagy pedig, ha nem ítélik őket halálra, úgy basznak volnának kitéve, ha eljárulnak felbujtóik nevét, tehát nem érdekük beszélni.

Kfaupatz bizonyos részleteket közölt Dollfuss meggyilkolásáról. Azt állította, hogy a halálosan megsebesített kancellár utolsó perceiben azt kérte, hogy adják át utolsó üdvözlését Mussolininek, akit arra kér, hogy viselje gondját feleségének és gyermekeinek.

Fey őrnagy, akit mint tanút hallgattak ki, elmondotta, hogy rögtön a helyzet felismerése után az ajtóhoz ugrott, hogy bezárja, de már nem volt ideje rá, mert a lázadók benyomultak a terembe. Egyik lázadó másodsor is át akarta kutani a fogságba esett miniszterek zsebeit, de egyik társuk nem engedte ezt meg. Elmondotta, hogy a minisztereket ismételtelen figyelmeztették, hogy lelővik, ha ellenállnak, vagy ha a mozgalom meghíjúsul.

A tárgyaláson új részletek is kiderültek. Így kiderült azt is, hogy a miniszterek letartóztatása előtt rövid idővel néhány lázadó egy álhadnagy vezetésével ellenállást akart kifejteni az ellen, hogy a minisztereket szabadonbocsássák. De az ellenállók saját társaik lefegyverezték.

Karwinski államtitkár kijelentette, hogy hét óráig, amikor szabadonengedték őket, nem tudtak Dollfuss haláláról.

A haditörvényszék késő este kihirdette ítéletében a vádlottak 15 évi súlyos börtönrre ítélté.

Schuschniggnek ajánlják fel az őszi népszövetségi ülés szak elnökségét?

Genfben diplomáciai körökben valószínűnek tartják azt a feltevést, hogy az idei őszi népszövetségi közgyűlési ülés szak elnökségét Schuschnigg osztrák kancellárnak ajánlják fel.

Egyidejű genfi jelentés szerint, diplomáciai körökben úgy tudják, hogy a beteg von Papen bécsi német követ még hónapokig nem lesz abban a helyzetben, hogy ténylegesen elláthassa a bécsi szövetség vezetését.

Stockholmi jelentés szerint, Habsburg Ottó norvégiai utjából visszatérő-

ben, ismételtén ellátogat a svéd fővárosba és résztvesz a rendezendő udvari rénszarvas-vadászaton.

A jugoszláv kormány cáfol Belgrádi jelentés szerint, a jugoszláv kormány az Avala távirati iroda útján megcáfolja a bécsi Reichspost azon híreit, hogy a menekült osztrák nemzeti szocialisták jugoszláv hivatalos támogatás mellett új osztrák kormányellenes forradalmi akcióra készülnek és hogy titkos megállapodás jött volna létre — területi előnyök kiltásba helyezésével — Németország és Jugoszlávia között.

Egyidejű berlini jelentés szerint az a hír merült fel, hogy a kancellárságban Göring lesz Hitler helyettese, mégpedig szélesebb hatáskörrel, mint a von Papené volt.

A Petit Parisien a jugoszláv külügy minisztériumhoz közelálló körökből szerzett információ alapján hangoztatja, hogy Jugoszlávia független Ausztriát akar és nem nézné jószemmel sem az Anschlusst, sem a Habsburg-restaurációt. Nem igaz az, hogy szeptember 2-án Mariborban az osztrák nemzeti szocialisták tartanának Ausztria-ellenes nagygyűlést. A tiltakozó gyűlést az istriai szlovének rendezik és az olasz uralom ellen fognak állást foglalni.

LONDON, augusztus 30. A Daily Express jelentése szerint von Ribbentrop Hitler rendkívüli megbízottja Londonba érkezett azzal a megbízatással, hogy Németország nyersanyagokkal való ellátására és bizonyos újabb hitelek szerzésére vonatkozó tárgyalásokat vezesse.

Magyar iparos, román hivatalnok és zsidó pénzbeszedő kémkedési pere a kolozsvári hadbírószágon

Három-négyszáz lejáró számlított híreket Magyarországnak a per fővádlottja

CLUJ-KOLOZSVÁR, augusztus 30. (Az Uj Kelet tud.) Még nem csendesen tek el Jakabffy Vilma és Stavrescu főhadnagy kémkedési perének hullámai és máris újabb hazaárulási per foglalkoztatja a hadbírószágot.

Szereplői nem az előkelő társadalmi osztályból kerültek ki, nem is halózsa be halálos szerelem a szereplőket. Egy szerű munkáskülsejű emberek. Hármannak a vádlottak ketrecében: Kató József magyar állampolgárságu iparos, ennek felesége, a román származású Kató Kornélia és Wallerstein Gyula pénzbeszedő. A minősítés azonos az előbbi perrel. Kémkedés és hazaárulás. A román származású asszony magyar férjével és a zsidó pénzbeszedővel. Mindhármannak váradniak.

Az érdeklődés igen gyér. Az emberek fantáziáját nem izgatja a három egyszerű, igénytelen kinézésű kispolgár. Az előbbi per asszonya elegáns és intelligens külsejével még a fantáziákban élő kémnő benyomását kelthette, de ezt az igénytelen proletárkülsejű asszonyt nehéz, izgalmas kémkedési filmdráma főszerepében elképzelni.

A három kémkedő munkája a vádiratból kitünik, hogy többször megfordult az asszony Pesten. Ismereteket kötött egy Teljesnizky nevű ezredessel, aki állást és pénzt ígért neki és az urának, ha akármilyen felvilágosítást küldenek neki Romániából. Lehet ez a hír katonai körökből származó, de lehet a Romániában előforduló kommunista megmozdulásokról is. Mindebben pedig — a vád szerint — Wallerstein nyújtott nekik segédkezet, annyiban, hogy közölte velük az egyes magasrangú katonatisztek lakásának címét, amit, mint pénzbeszedő jól ismert.

Az asszony vallomásaiban mindent elismer, amit a vádirat megemlít. Csupán azt tisztázza, hogy mindazon hírekért amit felemlítenek 300-400 lejes díjazást kaptak. Kijelenti az asszony, hogy valóban kérdezett adatokat Wallerstein-tól, de annak sejtelve sem volt arról, hogy mihez nyújt segédkezet. Egy alkalommal azonban mégis gyanút fogott és megkérdezte, hogy miért érdeklődik annyit a katonai dolgok iránt. Mire az asszony előbb becsületeszavát vette, majd bevallotta, hogy Magyarország számára kémkedik.

Wallerstein figyelmezteti a kémnőt

Mint az asszony tovább beismeri, Wallerstein nagyon megrémült és figyelmeztette, hogy ne folytassa tovább ezt, mert van rendes állása a népesedési hivatalnál ne akarjon tehát a fejével játszani. Az asszony ezt meg is ígerte. Egy ideig be is tartotta, de később ismét felvette a kapcsolatot. Teljesnizky ezredessel és ismét küldözgetett híreket. Kapott erre a célra vegytintát és megtanították arra is, hogy milyen módon kell elolvassa a hozzá érkezett vegytintával írt leveleket.

Kató József vallomása következik. Tolmács útján beszél, mert magyar állam polgár lévén nem beszél románul. Beismeri, hogy felesége találkozott, úgy Budapesten, mint Békéscsabán a magyar ezredessel és egy magyar őrnaggyal, akikkel hosszú megbeszélést folytatott, de ő nem volt ilyenkor a szobában.

Az elnöknek arra a kérdésére, hogy miért hagyta a feleségét egyedül magyar katonatisztekkel anélkül, hogy a beszélgetésük iránt érdeklődött volna. Kató József kijelenti, hogy a felesége mindent elmondott neki. Ő gyakran figyelmeztette az asszonyt, hogy hagyjon fel a kémkedéssel. Az asszony megígérte, de később aztán mégis tovább folytatta. Az Kató is beismeri, hogy Wallersteint nem ismerték közelebbről.

Az elnök ezután érdeklődött egy levél

után, amit a házkutatás alkalmával házik falában találtak meg. A leleplezés

Erre vonatkozólag Kató kijelentette, hogy egy napon a postás levelet hozott a címükre. A felesége bontotta fel. A levél vegytintával íródott és mielőtt elolvasták előbb bizonyos eljárásnak kellett a papírt alávetniük, hogy az írás láthatóvá váljék. Miközben a levelet olvasták, ismerősök jöttek hozzájuk és hirtelen bedugták a levelet a még padlózatlan szoba falának tövébe.

Egy napon aztán mikor a városba került, megjelent a lakásukon a múlt kémkedési per koronatanuja Lube Morait temesvári rendőrségi tisztviselő. Ő azonban elment és otthagyta a feleségét Moraittal. Mikor este hazajött a feleségét már letartóztatták és őt is a rendőrségre kísérték.

Wallerstein mondja el ezután vallomását. Az asszonyt már régen ismeri, mert többször volt nála pénzt inkasszálni. Egy alkalommal az asszony kérte tőle egyes katonatisztek lakásait azzal, hogy ő mint pénzbeszedő biztosan tudja, neki viszont szüksége van a címekre a hivatalban. Nagybárra úgy beszélt el éppen, mint az asszony. Egy alkalommal mikor megkérdezte tőlem — mondja a vádlott — hogy a pénzügyőrök militárizálva vannak-e, gyanút fogtam és akkor vallotta be nekem, mihez szükségesek a hírek.

Ki hitte volna!

— Miért nem jelentette maga fel, ha tudta? — kérdezi az elnök.

— Semmi bizonyítékomból nem volt hiszen csak megismerkedtünk, mikor elmondotta — válaszolja Wallerstein. Másrészt pedig én zsidó vagyok, ő román. Vajjon ki hitte volna nekem, ha fel is jelentem?

A vádlottak kihallgatása után számba veszik a per tanuit. Köztük van a lepergetett kémkedési per vádlottja Jakabffy Vilma is, aki még Váradról ismerte Kató Kornéliát. Fegyőr kíséretében várakozik kint a folyósón. Frissen elegánsan ül egy padon és puderezi az arcát. Mintha nem is a katonai börtön ridég cellájából, hanem régi elegáns villájából esepent volna ide. Vidám hangulatban cseveg az újságírókkal csak néha tekint idegesen ápoltság frissen lakozott körmeire. Ugyan csak a tanúk között van Pölteci Bihar megye volt prefektusa is.

Délután öt órakor folytatta a hadbírószágon a tárgyalást. A védők dr. Mircea Georgescu, dr. Titus Mayer és dr. Sabin Mayer kérték, hogy a per helyezzék át a polgári bírósághoz, mert az ostromállapot előtt követték el a bünesselkényt és így a hadbírószágon illetélen a per tárgyalására. Maniu ügyész kérte az indítvány visszautasítását. Péntek reggel folytatják a tárgyalást, amikor sor kerül a tanúk kihallgatására.

Októberben nagy manőverek lesznek

Bucuresti-Bukarest, augusztus 30. Október közepén nagy manőverek lesznek melyekre meg is kezdődtek már az előkészületek. A hadsereg vezetőinek az a kívánsága, hogy a hadgyakorlatok minél nagyszabásúbbak legyenek és elég ideig tartanak, hogy hasznosak legyenek az csapatok vezetői számára. Az aviatikával való együttműködés egyike lesz a legfontosabb pontoknak és légitámadás elhárítására vonatkozó kísérleteket fognak végezni egész terület felett, belefoglalva a falvakat is, hogy megbizonyosodjanak a falusiak magaviseléséről. Másik terv tengerészettel való kollaboráció. Valószínűleg ez évben részt fognak venni a hadgyakorlatokon a premijátárs alakulatok is, amelyek a manőverező csapatok hát mögött fogják gyakorlataikat végezni.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Vállalat, Cluj, Strada Barza 2, Jgy. 1. Telefon: 4-77.

Cenzurat

